

Η

Ηδύφωνο

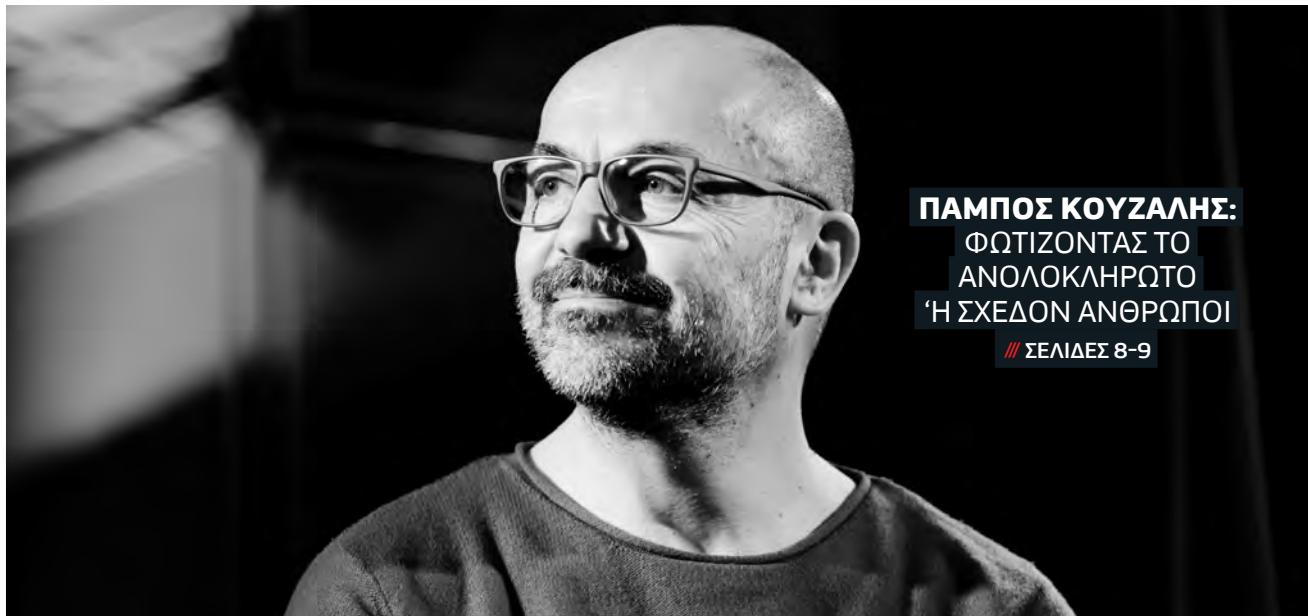
στα μονοπάτια του πολιτισμού

13.03.2016

www.simerini.com.cy

η σίμερινη

ΠΑΜΠΟΣ ΚΟΥΖΑΛΗΣ:
ΦΩΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ
ΑΝΟΛΟΚΛΗΡΩΤΟ
Ή ΣΧΕΔΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

ΣΙΝΕΜΑ:
ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ, ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ
// ΣΕΛΙΔΑ 13

ΑΝΤΖΕΛΑ ΜΠΡΟΥΣΚΟΥ:
Ο ΧΩΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ
ΣΥΝΕΧΕΣ ΕΡΕΘΙΣΜΑ
// ΣΕΛΙΔΑ 14

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπαικτικά δυστυχισμένοι 🍷 Νίκος Καρούζος

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ

Ένας πολυπράγμων «άγγελος» ανάμεσά μας

// ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5, 10-11

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Αναδίπλωση στα Χρόνια της Μεγάλης Λέρας

Κλέβω μια ολίγη από Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, μες στις προσπάθειές μας να αντιστρέψουμε την προοπτική και ν' ανασάνουμε οξυγόνο αντιδιαστολής, όπως έλεγε ο Νίκος Καρούζος. Μεσ στον κακό χαμό των ημερών, ποθούμε διακαώς ν' ανασάνουμε

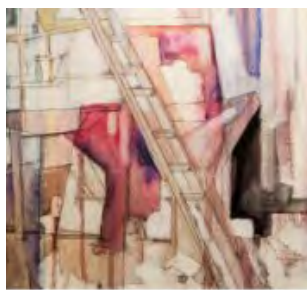

Νύξεις

Με απόηχους από την ποίηση υψίστης ακριβείας του Πάουλ Τσέλαν, με μνήμες και επιμονή στη μνημοσύνη, ο πατήρ Παύλος Καστανάρας (Λάρισα, 1975) συνθέτει το αντι-έπος «Μικρό Άγημα» (εκδ. Μωβ Σκίουρος)

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

Χορός // Θέατρο Ριάλτο

1

Ιστορίες ενός δυστοπικού μεγαλείου

Συνεχίζεται μέχρι την Τρίτη, 15 Μαρτίου, η πρώτη ατομική έκθεση της εικαστικού Ιωάννας Κυθραιώτου. Θέτοντας ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων για τη διαμόρφωση της συνείδησης του θεατή, η νέα εικαστική πρότασή της αναπλάθει και ερμηνεύει σκηνές επαγρύπνησης. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χυτρών 30, Λευκωσία.

2

Ο Renoir, το γυναικείο στήθος και άλλες ιστορίες

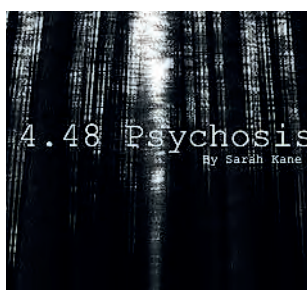
Η Ευρορα Δοπηά Κύπρου και η Λεβέντειος Πινακοθήκη, διοργανώνουν διάλεξη, στην οποία συνομιλούν οι Μυρτώ Χατζάκη και Εύη Παπαδοπούλου. Τετάρτη, 16 Μαρτίου, 19:30, Αμφιθέατρο Κωνσταντίνος Λεβέντης, Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία. Τηλ: 22668838 / info@leventisgallery.org

3

Ο Γερμανός φίλος μου

Το Τεχνόπολις 20 σε συνεργασία με το Goethe-Institut συνεχίζει τις προβολές γερμανικών ταινιών. Η ιστορία μιας βαθιάς αγάπης, σε μια εποχή πολιτικής αναταραχής και ιστορικής αλλαγής. Τετάρτη, 16 Μαρτίου, 19:30. Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Νικολάου Νικολαΐδη 18, Πάφος. Είσοδος ελεύθερη.

4

Ψύχωση 4.48

Το θέατρο Ανεμώνια ανεβάζει το έργο της Αγγλίδας συγγραφέως Σάρας Κέιν. Σκηνοθεσία: Θεόδωρος Νικολαΐδης. Ερμηνεύουν οι ηθοποιοί: Μαρία Ιωάννου, Χλόη Γεωργοπούλου και Βαρβάρα Λάρμου. Πρεμιέρα: Τετάρτη 16 Μαρτίου. Παραστάσεις: Τετάρτη-Πέμπτη, 20:30, Θέατρο Ανεμώνια, Αρχαγγέλου 7, Λατσία, Λευκωσία, Τηλέφωνο: 22573031.

16η Πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού Κύπρου

Η Πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού επανέρχεται με νέο πρόγραμμα και νέες ιδέες, από τις 18 έως τις 20 Μαρτίου στο Θέατρο Ριάλτο. Δεκατέσσερις καθιερωμένοι αλλά και νεότεροι χορογράφοι συνεργάζονται με ένα μεγάλο αριθμό καλλιτεχνών -χορευτών, σκηνογράφων, μουσικών, φωτιστών κ.ά. - στοχεύοντας στην πιο άρτια και πρωτότυπη παρουσία. Μακριά από αυστηρές φόρμες, αναδεικνύοντας τη χορευτική εκφραστικότητα με ποικίλους τρόπους και σύγχρονες μορφές, οι δημιουργοί παρουσιάζουν την εξέλιξη του σύγχρονου χορού στον τόπο μας. Χωρίς να λείπουν και οι εκπλήξεις, οι χορογράφοι εμπνέονται από υπαρξιακά ζητήματα όπως η μοναξιά, τα όνειρα και οι εφιάλτες, ο αυτοματισμός συμπεριφορών, ζητήματα κοινωνικών στερεότυπων και πολυπλοκότητας των ανθρώπινων σχέσεων. Σημαντικά κοινωνικά ζητήματα, όπως το προσφυγικό πρόβλημα, βρίσκουν σημαντικό χώρο έκφρασης στη φετινή πλατφόρμα,

επιβεβαιώνοντας τη σχέση ευθύνης της τέχνης προς τη ζωή.

Με πρόσκληση των διοργανωτών (Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού & Θέατρο Ριάλτο) θα παρακολουθήσουν και φέτος τις τριήμερες εκδηλώσεις του σύγχρονου χορού και θα συνομιλήσουν με τους δημιουργούς και το κοινό, εκπρόσωποι διεθνών Φεστιβάλ και προσωπικότητες από τη διεθνή χορευτική κοινότητα. Συγκεκριμένα θα παρευρεθούν: η Αλεξάνδρα Γεωργοπούλου από το Ίδρυμα Μιχάλη Κακογιάννη στην Αθήνα, η Δήμητρα Κορωναίου από το Φεστιβάλ ΔΗΜΗΤΡΙΑ της Θεσσαλονίκης, η Rachel Grodjinovsky από το Suzanne Delal Center for Dance του Ισραήλ, ο Bush Hartshorn από το National Theatre of Sardinia της Ιταλίας και η Σοφία Φαλιέρου από το Φεστιβάλ Dance Days των Χανίων Κρήτης.

Όπως κάθε χρόνο, οι παραστάσεις της Πλατφόρμας πλαισιώνονται από τις Παράλληλες εκδηλώσεις που οργανώνει η Στέγη Σύγχρονου Χορού, στο πλαίσιο της ενότητας «Dance

Throughout the Year». Μια νέα παράμετρος στη φετινή διοργάνωση αποτελεί η συμμετοχή της Blast Collective με το project «Blast from the Past: A retrospective to the future». Πρόκειται για ένα project «αναδημιουργίας» χορογραφικών έργων από προηγούμενες πλατφόρμες, το οποίο θα συμπληρώνεται με ένα νέο έργο, άλλου δημιουργού, το οποίο θα αντλεί την έμπνευσή του από το αρχικό, παλαιότερο έργο. Το project θα συμπληρώσει τη φετινή διοργάνωση της Πλατφόρμας με τις παρακάτω δράσεις:

α) τη σύγχρονη προσέγγιση στο έργο του 2001 «Καθημερινοί Μικροί Θάνατοι» της Ομάδας Πέντε

β) τη νέα χορογραφική δουλειά «Illusions. Daily Small Deaths» της Μαρίας Τοφίνης, γ) το βιβλίο «Θέλω πίσω το κεφάλι μου» της Μαρίας Α. Ιωάννου, από τις εκδόσεις Μικρόκυκλος.

Από Παρασκευή 18/3 έως Κυριακή 20/3. Ώρα έναρξης 20.30

Πληροφορίες: 77 77 77 45 E-ticket: www.rialto.com.cy

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνιά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Πιάννης Ζελανιάος Λογγίνας Παναγιή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρήστος Μιχάλαρος, Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Σιμόν ντε Μποβουάρ, Το δεύτερο φύλο

Ενώ ο άντρας γεννάει ομαλά και αδιάλειπτα, η γυναίκα απογυμνώνεται βίαια από τη θηλυκότητά της

/// ΣΕΛΙΔΑ 16

Ηδύφωνο

Αρχαίοι Κύπριοι
σιτέμποροι που έγιναν...
αθηναϊκή ιστορία!

Στην Ακρόπολη διασώζεται ανάθημα σε μορφή ψηφίσματος που ψηφίστηκε από την Εκκλησία του Δήμου το 325 π.Χ.: η Αθηναϊκή Πολιτεία κατέγραφε και διέσωζε τα ψηφίσματα αυτά σε μάρμαρο παρά σε φθαρτό χαρτί

Οδυσσέας Ελύτης

Την Παρασκευή, 18 Μαρτίου, ημέρα του θανάτου του Ποιητή, ο Κωνσταντίνος Α. Ει. Παπαθανασίου διαβάζει ένα σύντομο υπόμνημά του στη μνήμη της κορυφαίας αυτής μορφής της Ελληνικής Ποίησης και ο Κώστας Ρεούσης απαγγέλλει τα επτά ποιήματα της ποιητικής συλλογής του

Jason Molina /
Let me go, let me go

Πριν από τρία χρόνια και στις 16 του Μάρτη η είδηση του θανάτου του ήχησε σαν ένα ψέμα. Για πάνω από 15 χρόνια ήταν δίπλα μας ανελλιπώς με τους δίσκους του είτε ως Songs: Ohia, είτε ως Magnolia Electric Co., είτε με το όνομά του

Λογοτεχνία // Φωτοδός

Οδυσσέας Ελύτης [1911-1996] 20 χρόνια από τον θάνατό του

Αν είναι η πρώτη φορά που ο Κώστας Ρεούσης απαγγέλλει Οδυσσέα Ελύτη. Από την ίδρυση της Υπερπραγματικής Φράξιας Λευκωσίας, το φθινόπωρο του 2005, και υπό την αιγίδα και υψηλή της προστασία (sic), έχει εκτεθεί και αναφερθεί στην κορυφαία αυτή μορφή της Ελληνικής Ποίησης, πολλάκις, και χωρίς πότε να ζητήσει ή να του προσφερθεί επίσημη κρατική-όχι στήριξη ή χορηγία-, απλώς, μία αξιοπρεπής (σύμφωνα με τις άκαμπτες αρχές και διάφανες πρακτικές του Ρεούσης) παραπλήσια συμμετοχή από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του νησιού. Το θέμα, ωστόσο,

και το ζητούμενο είναι τι επιλέγεις να παρουσιάσεις και πώς, γιατί όπως λέει ο Ελύτης: «Αλλ' ο ποιητής δεν αντέχει να γίνει έμπορος». Σε μία κοινωνία, το λοιπόν, όπως είναι η κυπριακή, η παραπάνω φράση του νομπελίστα Ποιητή, λαμβάνεται ως απαράδεκτη κι ακατανόητη, μια που στη νήσο επικρατεί το γνωστό θέσφατο του «για πράττε για μετάπραττε για που την Κύπρον φύε». Τέλος πάντων, την Παρασκευή, 18 Μαρτίου, ημέρα του θανάτου του Ποιητή, ο Κωνσταντίνος Α. Ει. Παπαθανασίου διαβάζει ένα σύντομο υπόμνημά του στη μνήμη της κορυφαίας αυτής μορφής της Ελληνικής Ποίησης και ο Κώστας Ρεούσης απαγγέλλει τα επτά

ποιήματα της ποιητικής συλλογής του Οδυσσέα Ελύτη, «Δυτικά της Λύπης», εκδόσεις Ίκαρος, 1995.

Ημέρα: Παρασκευή, 18 Μαρτίου 2016
Τόπος: «Φωτοδός», Ξάνθης Ξενιέρου 24, ενορία Αγίου Αντωνίου, παλιά Λευκωσία, η παράλληλη οδός ακριβώς κάτω από τη λαϊκή αγορά του «Οχι» στην Κωνσταντίνου Παλαιολόγου
Ώρα: 19:30
Ποίηση: Οδυσσέας Ελύτης
Σύντομο Υπόμνημα: Κωνσταντίνος Α. Ει. Παπαθανασίου
Απαγγέλλει: Κώστας Ρεούσης
Κρατήσεις: 99132287
Είσοδος ελεύθερη.

Εκδήλωση // Η γενιά μας

Η κωμωδία του Kenneth Lonergan σε μετάφραση στα Κυπριακά και σκηνοθεσία του Ευριπίδη Δίκαιου στις τελευταίες παραστάσεις της αυτή τη βδομάδα, Παρασκευή και Σάββατο στις 20:30, και Κυριακή στις 18:30, στην Πάνω Σκηνή, Πολιτιστικό Κέντρο Βλαδίμηρος Καυκαρίδης, Αγλαντζιά.

Το έργο διαδραματίζεται σε ένα διμέρισμα στη Λευκωσία τη δεκαετία του '90 και επικεντρώνεται σε δύο φίλους, τον εικοσιδυάχρονο Χριστόδουλο άλλως «Κάττο», ο πατέρας του οποίου πληρώνει το ενοίκιο του διμερισμάτος του, και του δεκαεννιάχρονου Οδυσσέα, ο οποίος μόλις έχει κλέψει δεκαπέντε χιλιάδες λίρες από τον επιχειρηματία πατέρα του, για να κερδίσει την φίλια του «Κάττου». Και οι δύο έχουν εγκαταλείψει το πανεπιστήμιο. Σκηνικά-κοστούμια: Χάρης Καυκαρίδης, Αντρία Ευαγόρου, Μουσική επιμέλεια: Αντρία Ζένιου, Φωτι-

σμοί: Βικέντιος Χριστιανίδης, Κατασκευή σκηνικού: Μιχάλης Μανελίδης, Παίζουν οι ηθοποιοί: Νεκτάριος Θεοδώρου, Αντρία Ζένιου και Ανδρέας Παπαμιχαλόπουλος. Παρασκευή και Σάββατο στις 8.30 μ.μ. Κυριακή στις 6.30 μ.μ. στην Πάνω Σκηνή. Τηλ.: 22312940-22421609

Μουσική // Ρίτα Αντωνοπούλου

Η Ελληνίδα ερμηνεύτρια, από τις σπουδαιότερες φωνές της γενιάς της, τραγουδά με τη γνωστή της εμφαντική παρουσία, σε πρώτο πρόσωπο, για τρεις βραδιές στην Κύπρο. Η συναυλία, τιλοφορούμενη «Το ένα φέρνει τ' άλλο», συντίθεται με αγαπημένα της καλλιτέχνιδος τραγούδια. Από την πορεία της στον χώρο, τραγούδια που αγάπησε και τη σημάδεψαν, τραγούδια χιλιοειπωμένα που λες και ερμηνεύονται για πρώτη φορά, που το ένα φέρνει το άλλο. Μαζί της τρεις καταξιωμένοι Έλληνες μουσικοί: ο Σταύρος Καβα-

λιεράτος στο κοντραμπάσο, ο Παπαδόπουλος στα πνευστά και ο σολίστ και συνθέτης Μανόλης Ανδρουλιδάκης στις κιθάρες, στην ενορχήστρωση και τον συντονισμό όλης της παράστασης. Παρασκευή 18/3: Downtown Live (πρώην Αυλαία), Εμμανουήλ Ροΐδη 2, Λευκωσία, Πληροφορίες: 99810011. Σάββατο 19/3: Aloft Music Bar, Λεωφόρος Μακαρίου Γ 6, Αγία Νάπα, Πληροφορίες: 99637831. Κυριακή 20/3: Κύκλος Μουσική, Ανδρέα Δρουσιώτη 17, Λεμεσός, Πληροφορίες: 99877282.

Σινεμά // Henry Dunant: Du rouge sur la croix

Η Πρεσβεία της Ελβετίας σε συνεργασία με τον Όμιλο Φίλων Κινηματογράφου Λευκωσίας προβάλλουν την ελβετική ταινία, στα Γαλλικά, με αγγλικούς υποτίτλους, την Παρασκευή, 18 Μαρτίου, στις 21:00 στο Cine Studio, στη Λευκωσία. Ο Ερρίκος Ντυνάν, γεννημένος στην Ελβετία, ένας άνθρωπος με όραμα, ιδεαλιστής, ρομαντικός και ανθρωπιστής, ηγήθηκε ενός μεγάλου αγώνα για να πεισθούν τα κράτη να επιτρέπουν σε μια οργανωμένη ομάδα ανακουφιστών να παρέχει βοήθεια σε στρατιώτες που τραυματιζόνταν στο πεδίο μάχης, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους. Η σφοδρή επιθυμία αυτού του ανθρώπου, ο οποίος τόλμησε το αδύνατο, κερδίζοντας έτσι το πρώτο βραβείο Νόμπελ Ειρήνης, ήταν η

σπίθα που οδήγησε στην ίδρυση του Ερυθρού Σταυρού. Μια επική ταινία βασισμένη στη ζωή του Ερρίκου Ντυνάν που διέπεται από το πνεύμα και το πάθος αυτού του σύγχρονου ήρωα του 19ο αιώνα. Cine Studio (Πανεπιστήμιο Λευκωσίας), Λεωφόρος Μακεδονίτισσας 46, Λευκωσία, Είσοδος ελεύθερη.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ανδρέας Παγουλάτος «Έρχονται οι μορφές από τα βάθη της τρύπας»

Κατοπεύσεις // Λες κι ο Μάρτης ορίστηκε απ' τον Πλάστη να οδηγεί τους ποιητές σ' αστέρια, μια και στις 22 του μηνός του 2010 κάλεσε απροσδόκητα ακόμη έναν... «γλωσσοκεντρικό»

Ο Ανδρέας Παγουλάτος αποτελεί έναν από τους πλέον ολοκληρωμένους πνευματικούς εργάτες/ανθρώπους του καιρού μας. Κι αν χρησιμοποιώ ενεστώτα χρόνο, είναι γιατί τέτοιες προσωπικότητες συνεχίζουν να διαβιούν ανάμεσά μας μέσα από το σημαντικό-πολυσχιδές-ουσιαστικό έργο που έχουν καταθέσει, μια και «μάταιος ο κόσμος, αλλά πέρασμα» που λέει και ο Νίκος Καρούζος.

Σε μιαν εποχή, όπως αυτή που ζούμε, όπου το σύνθημα είναι να καπελώνουμε ό,τι έχει προηγηθεί, αβραώς, και με μία εγκληματική έως ύποπτη αμνησία ετερόφωτων συμφερόντων, αυτόφωτες μορφές όπως αυτή του Παγουλάτου ακονίζουν το πνεύμα ενάντια στις ραδιουργίες των επικρατούντων παραχαρακτών.

Πρώτος, αυτός, μετέφρασε από τα Πορτογαλικά Φερνάντο Πεσόα, και ουσιαστικά εισήγαγε τον μεγάλο Πορτογάλο, από τα μέσα της δεκαετίας του ογδόντα, στην όποια, φορές επαρκώς-τις, ελληνική λογοτεχνική κοινότητα (του κέντρου, των περικύρων και της περιφέρειας). Συνελόντι ειπείν, ο Παγουλάτος μάς γνώρισε τον Πεσόα, κι αν έκτοτε έχει παρατηρηθεί εκδοτικός οργανισμός αναφορικά με τα έργα των ετερονύμων ή μη του λογιστί από τη Λισαβόνα, το «σπέρμα» δόθηκε αφειδώς κι αδόλως απ' τον Ανδρέα.

Μία πρωτιά, το παραπάνω κι άλλες πολλές που ο μελετητής του μέλλοντος οφείλει να του χρεώσει: γεννήτορας κι εισηγητής του ποιητικού γλωσσοκεντρικού κινήματος, αξιόπερατος ιδρυτής και διευθυντής λογοτεχνικών περιοδικών που σημαίνουν, άριστος έως δημιουργικά «τερατώδης» γνώστης του κινηματογράφου, επιμελητής-οργανωτής ανυπέρβλων εκθέσεων που αφορούν στην ποίηση και στην πρόσληψή της μέσα από τα νέα μέσα της τεχνολογίας (βίντεο-ποίηση), και ο κατάλογος με τις πρωτιές-πρωτοβουλίες-πρωτοπορίες του τελειωμό δεν έχει. Ένας πονέρος, το λοιπόν, ο Παγουλάτος, ταγμένος ολοκληρωτικά στην υπηρεσία της ποίησης και των πολυδαίδαλων εκφάνσεών της.

«Την ίνα φωτός προς το άλεκτο»

Η ποιητική σύνθεση, «Όργια και εμπόδια» (Alegria no inferno), κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Εξάντας, στην Αθήνα, το 1991. Χρόνια εξαντλημένη, ευτύχησα να την ανακαλύψω τον Σεπτέμβριο του 2004, εδώ στη Λευκωσία, παραπεταμένη σ' ένα σκονισμένο ράφι ενός «άκυρου» βιβλιοπωλείου.

Αμιγώς γλωσσοκεντρικό ποιητικό κείμενο, όπου η γλώσσα οδηγεί στο γράμμα, στη λέξη, στη φράση, στη μορφή: «έρχονται οι μορφές από τα

βάθη της τρύπας, εξορία ονειρών οραμάτων των χωρίς τόπο, απανταχού στην οικουμένη, σαν καιόμενες βάτοι αλήθειας, ευφροσύνης μοναδικής κι οι μουσικές μας περιφέρουν στη θαυμάσια πανανθρώπινη μας ύπαρξη», σ. 60.

Αθήνα, Παρίσι, Αθήνα 1971-1976, 1984-1988, η διαδρομή των καταγεγραμμένων στο αξιόπεραστο αυτό βιβλίο, με τα σχέδια του συνεργάτη του Παγουλάτου, Γιώργου Λαζόγκα, να κοσμούν το εξώφυλλο και τις εσωτερικές σελίδες, και η «Ινές», πανταχού παρούσα: «η Ινές, όμως, έκανε πεζοδρομίο το 1976, λίγο πριν αυτοκτονήσει, στο σπίτι της, στην πεδιάδα του Λίγνηρα. Υπερβολικά πλούσια, μεθυστική, ραγισμένη, χωρίς αυταπάτες, κυνηγώντας εφήμερους εραστές αντί για τον ίδιο το θάνατο», σ. 25.

Ζόρικες οι ατραποί του Παγουλάτου, θεϊκά διαβολικές και διαβολικά θεϊκές, μ' έναν και μόνο σκοπό και όρκο πίστεως... απαράβατο: «Αριθμοί και μορφές, άλγεβρες κι αλχημείες ανακινούν την ποίηση», σ. 60.

Παγουλάτος & Κύπρος

Η σχέση/επαφή του Ανδρέα Παγουλάτου με το νησί οφείλεται στις άοκνες προσπάθειες της κυρίας Έλενας Χριστοδουλίδου (Μορφωτική λειτουργός Α', στις Πολιτισμικές Υπηρεσίες, με αντικείμενο τον κινηματογράφο). Η κυρία

Χριστοδουλίδου, πρώτη, προσκάλεσε τον Παγουλάτο, να αναλάβει, οργανώσει, πλοηγήσει εάν θέλετε, το σημαντικότερο φεστιβάλ «Εικόνες και Όψεις του Εναλλακτικού Κινηματογράφου».

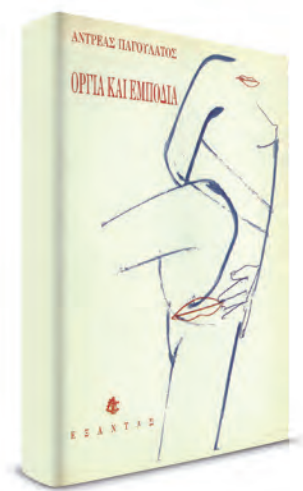
Από την πρώτη έκδοση του φεστιβάλ, ο Ανδρέας υπήρξε βασικός συνεργάτης και εισηγητής θεματικών ενότητων που αφορούν στον άλλο κινηματογράφο (στον Κινηματογράφο, με κεφαλαίο το κάπα, δηλαδή). Δεινός ομιλητής, πολύγλωσσος, ένας αξιόπερατος εγκυκλοπαιδιστής πρόσφερε πολύτιμες γνώσεις -στο αρχικά μωδιασμένο έως αμήχανο κοινό της Λευκωσίας, μια που η έπαρση των συμπατριωτών μου κοινοτοποιήθηκε αυτοστιγμεί από το εύρος και την τρισδιάστατη προσληπτική του σκέψη-, παρακαταθήκη στην επαφή της ιστορίας του σημαίνοντος και σημειώμενου κινηματογράφου μ' έναν υπό διαμόρφωση (τότε) πυρήνα, της τρυφερά σκληρής «σερπαντίνας», των εραστών του σελλιλόνιτ.

Εάν περφηανεύομαστε, για το προαναφερθέν φεστιβάλ (και δικαίως), κι όχι μόνο στα θαλάσσια όρια που ορίζουν τη νήσο, αλλά και ευρωπαϊκά εάν όχι παγκόσμια, το οφείλουμε στον Ανδρέα Παγουλάτο, και πιστεύω πως όσοι θυμούνται και ανακαλούν θα συμφωνήσουν μαζί μου.

Από τη βάση δεδομένων της Βιβλιονέτ

Ο ποιητής, μεταφραστής, θεωρητικός του κινηματογράφου και δοκιμογράφος Αντρέας Παγουλάτος (1948-2010) γεννήθηκε και έζησε το μεγαλύτερο διάστημα της ζωής του στην Αθήνα. Από το 1970 έως το 1988, στο Παρίσι, συμμετείχε ενεργά στη γέννηση και την εξέλιξη του ποιητικού γλωσσοκεντρικού κινήματος. Τα βιβλία ποιησής του, «Επίμαχα» (1973), «Κορμί κείμενο» (1975) και ποιήματά του, που δημοσιεύτηκαν σε γνωστά περιοδικά («Change», «Perimetres», «N.R.S.», «Change International», «Les Temps Modernes», κ.ά.), θεωρούνται από τα πρώτα γλωσσοκεντρικά κείμενα. Το 1973 ιδρύει το περιοδικό «Χνάρι» (πρώτη περίοδος 1973-1976) και ακολουθούν τα «Χνάρια», το 1985, που συνδιευθύνει με τον ζωγράφο Γιώργο Λαζόγκα. Υπήρξε για πολλά χρόνια υπεύθυνος του τομέα ποίησης στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα. Διηύθυνε μαζί με τον Νάνο Βαλαωρίτη το περιοδικό «Συντέλεια» (εκδ. Εξάντας) και συνδιηύθυνε μαζί του τη «Νέα Συντέλεια» (εκδ. Άγκυρα), ως το τέλος της ζωής του. Δημοσίευσε δοκίμιά του σε περιοδικά και εφημερίδες και σε ειδικές εκδόσεις των Φε-

στιβάλ Θεσσαλονίκης, Δράμας και του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών (στο πλαίσιο, ιδιαίτερα, των εκδηλώσεων «Κινηματογράφος και πραγματικότητα», τις οποίες εγκαινίασε μαζί με τον Β. Σπηλιόπουλο). Εργάστηκε στις βασικές ομάδες των εκπομπών: «Χρώματα» (Ε.Τ.1), «Ψηφιδωτό» (Ε.Τ.2), «Νέες εικόνες», «Η τέχνη της φωτογραφίας», ως ερευνητής-σεναριογράφος. Πάνω στην (ή με) την ποίησή του έγιναν ταινίες (Καπλανιδής, Πλαϊτάκης κ.ά.) και βίντεο-ποιήματα (Σαντορινάιος). Παρουσίασε στο Centre Georges Pompidou ποιητικά του δρώμενα καθώς και μιαν επιλογή ελληνικών ντοκιμαντέρ («Ελληνικός Πολιτισμικός Μήνας», 1981). Διοργάνωσε στη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Κύπρο ποιητικές και άλλες εκδηλώσεις, και εκπροσώπησε την ελληνική ποίηση στο εξωτερικό, στις συναντήσεις «Διεθνές Φεστιβάλ Καινούργιας Ποίησης» (Παρίσι, 1983), «Διεθνείς Συναντήσεις Ποίησης» (Cogolin, 1985), «Polyphonix» (Παρίσι, 1986) και «Φωνές της Μεσογείου» (Lodeve, 2005). Ποίησή του μελοποίησαν οι συνθέτες Θωμάς Σλιώμης, Χάρης Ξανθουδάκης, Πάρις Παρασχόπουλος, Ηλίας Βαμβακούσης. Εξέδωσε, εν όλω, τις ποιητικές συλλογές: «Όργια και εμπόδια» (Εξάντας), «Προς, Στοιχειώσεις, Πόροι» (Μαραθιά), «Επίμαχα, Κορμί κείμενο» (β' έκδοση, Μαραθιά) και «Πέραμα» (Μανδραγόρας). Για την ποίησή του έγραψαν δοκίμια, άρθρα και μελετήματα οι Ζαν-Πιέρ Φάι, Ανδρέας Μπελεζίνης, Μαντώ Αραβαντινού, Νάνος Βαλαωρίτης, Τάκης Σινόπουλος, κ.ά. Πέθανε απροσδόκητα στην Αθήνα, τη Δευτέρα 22 Μαρτίου 2010, από οξύ εγκεφαλικό επεισόδιο. Μόλις τρεις μέρες πριν, είχε λάβει μέρος στις εκδηλώσεις της Παγκόσμιας Ημέρας Ποίησης στο «Bacaro», διαβάζοντας μεταφράσεις του των ποιητών Κάρλος Ντρουμόντ ντε Αντράδε και Φερνάντο Πεσόα.

www.simerini.com.cy

Συντέλεια & Νέα Συντέλεια: «Όταν ο λογοτεχνικός Τύπος εξυψώνεται»

Αναδιφήσεις // Μία συντακτική επιτροπή, ένα ή δύο περιοδικό/ά, δύο περίοδοι, δύο επάλληλοι κύκλοι ή πώς οι σοβαρές/συνεκτικές συλλογικότητες επιδρούν καταλυτικά

Ο λογοτεχνικός Τύπος αποτελεί τη βάση απ' την οποία εκκινούν όλες οι σωστές έως σοβαρές εκφράσεις του τυπωμένου ή όχι βιβλίου. Είναι η «αρένα» στην οποία δοκιμάζεται η «γραφή». Είναι το εφελτήριο όπου εκγυμνάζεται το πνεύμα. Είναι το «πεδίο μάχης» όπου οι «στρατιές» των γραφιάδων επιδίδονται, επιτυχώς ή ατυχώς, στον «πόλεμο» της νόησης, της διά νόησης, της κατά νόησης ή, ακόμη, και της παρά νόησης. Η επιλογή των «Περιθωριακών», αυτής της Κυριακής, που εξετάζει την περίπτωση των περιοδικών «Συντέλεια» και «Νέα Συντέλεια», σαφέστατα, έχει να κάνει με την αναφορά στον Ανδρέα Παγουλάτο, στη διπλανή στήλη, αλλά κυρίως θέλει να καταδείξει στον Έλληνα Κύπριο αναγνώστη, επαίοντα ή μη, το πώς ζυμώνονται, το πώς στήνονται, το πώς συντάσσονται, το πώς εκτίθενται και το πώς λειτουργούν τα περιοδικά που ασχολούνται με τη λογοτεχνία, εν γένει, και τις άπειρες διακλαδώσεις αυτές.

Συντέλεια & Εξάντας

Λογοτεχνία-Τέχνη-Θεωρία. Πρώτο τεύχος, Άνοιξη-Καλοκαίρι 1990. Η «πλάτη» ο σημαντικότητας εκδοτικός οίκος «Εξάντας», κι όχι άσχετα ιδρύματα και κρατικοί ή ιδιωτικοί φορείς και χορηγοί. Διεύθυνση ή, εάν θέλετε, συντακτική επιτροπή: Νάνος Βαλαωρίτης, Μαντώ Αραβαντινού, Ανδρέας Παγουλάτος. Σύμβουλοι, των εικαστικών ο Νίκος Κεσσανλής και των επιστημών του ανθρώπου ο Κώστας Βεργόπουλος. Ανταποκριτές, απ' τη Γαλλία ο Ζαν-Πιέρ Φάου και από τη Γερμανία ο Αλέξανδρος Σκινιάς. Τακτικοί συνεργάτες οι Σπήλιος Αργυρόπουλος, Ελένη Αυγούστου, Νίκος Δημάδης, Μάρκος Δραγούμης, Εκτωρ Κακναβάτος, Βασίλης Λαμπρόπουλος, Παναγιώτης Μπουσνάκης και Μάνθος Παναγιωταίος. Καλλιτεχνική επιμέλεια της Μαρίας Βειοπούλου και, διευθυντής έκδοσης, δηλαδή ο «μαύρος» ή ο «αχθοφόρος» της υποθέσεως, ο πολυπράγμων Ανδρέας Παγουλάτος.

Ο Νάνος Βαλαωρίτης στο «Προλογικό Σημείωμα» αναφέρει: «Ένα λογοτεχνικό περιοδικό έχει πολλαπλές λειτουργίες. Δεν είναι μόνο το καθρέφτισμα μιας εποχής ούτε μια οποιαδήποτε πληροφόρηση για οτιδήποτε. Δημιουργεί τον χώρο του. Επιπρεάζει. Πηγαίνει πίσω σε άλλες εποχές. Προχωρεί μπροστά. Φτιάχνει έναν ιδεατό κόσμο, μιαν ατμόσφαιρα, ένα κλίμα. Δημιουργεί το αναγνωστικό του κοινό. Εφευρίσκει τον αναγνώστη, τον κρατάει ανυπόμονο να δει άλλο φύλλο. Να υποδεχτεί τη συνέχεια. Κάνει ανθρω-

πους να γράψουν που δεν θα 'γραφαν αλλιώς. Κι αυτούς που γράφουν τους κατευθύνει σε νέους προσανατολισμούς σε άλλα σημεία του ορίζοντα. Ένα περιοδικό, όπως η νέα θεωρία της γης-Γαίας, είναι ένας ζωντανός οργανισμός που ανοίγει δρόμους. Ανοίγει τα μάτια. Ανοίγει παράθυρα και πόρτες πάνω σε άλλες προοπτικές που δεν υπάρχουν ακόμα. Κι όλα αυτά, τα είναι, χωρίς να 'ναι ένα παντοπωλείο όπου περνάει, χωρίς δικαιολογίες, ασύνδετα και άσχετα κομμάτια. Ούτε όμως είναι ένα κλειστό οικοδόμημα χωρίς ανοί-

Ανδρέας Κάλβος, Εμμανουήλ Ροΐδης, Στρατηγός Μακρυγιάννης (τχ. 4-5) - αφιέρωμα στον Χέλντερλιν, αφιέρωμα στον Σολωμό, αφιέρωμα στον Μαλαρμέ, αφιέρωμα στον Καβάφη, Σάμιουελ Μπέκετ, Νατάσα Χατζιδάκι, Βασίλης Ραϊκόφτσας (τχ.6-7).

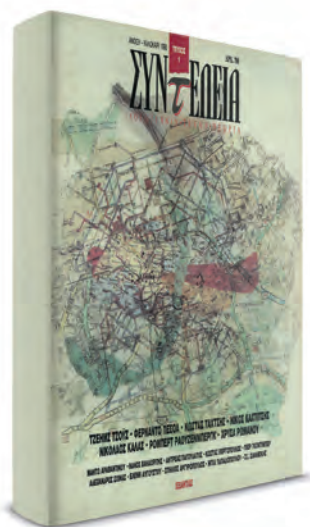
Νέα Συντέλεια & Άγκυρα

Λογοτεχνία-Τέχνες-Θεωρία. Τεύχος 1-2, Άνοιξη-Καλοκαίρι 2004. «Πλάτη» οι εκδόσεις «Άγκυρα». Μαζί με το τεύχος μία συλλεκτική έκδοση αφιερωμένη σε δύο μεγάλους ποιητές: Τον

Νικόλαο Κάλας, Γιώργο Μακρή και ανάμεσα σε άλλα ονόματα αυτά των Walt Whitman, Tristan Tzara, Paul Celan (τχ. 1-2). Τεύχος 3-4, Φθινόπωρο 2004-Χειμώνας 2005, μαζί με μία συλλεκτική έκδοση ποιημάτων του μεγάλου Ουαλού ποιητή Dylan Thomas, σε μετάφραση του ποιητή Νάνου Βαλαωρίτη και της Ράνιας Μουσουλή και ενός αφηγήματος της «Άστρης Φάλινας» (Dick Moby) εκ βαθέων του διακεκριμένου Ιταλού συγγραφέα Bruno Pomplili σε μετάφραση της Μαρίας Περγλέρντζου και ένα δίσκο ακτίνας

και πολλά άλλα ποιήματα, κείμενα, μελέτες, σχέδια.

Τεύχος 8-9-10, 2008, μαζί με μία συλλεκτική έκδοση ποιημάτων του μεγάλου Αμερικανού ποιητή Lawrence Ferlinghetti, σε μεταφράσεις των Ν. Βαλαωρίτη, Α. Παγουλάτου (που υπογράφει και την εισαγωγή), Ε. Αρσενίου, Κ. Σταθόπουλου, Α. Φλουράκη καθώς και έξι διηγημάτων των μεγάλων Βραζιλιάνων συγγραφέων Jojo Guimaraes Rosa, Clarice Lispector και Graciliano Ramos, σε μετάφραση από τα πορτογαλικά και εισαγωγή του Α. Παγουλάτου, και ακόμη ένα δίσκο ακτίνας με σπανι-

ματα, τελειωμένο για πάντα. Αντίθετα είναι μια ροή, μια εξέλιξη, που συνεχώς αλλάζει, μένοντας το ίδιο».

Η διαδρομή της «Συντέλειας» κράτησε μέχρι την Άνοιξη-Καλοκαίρι του 1992. Κυκλοφορήθηκαν 4 Τεύχη, εκ των οποίων τα τρία διπλά (αυτό που γράψαμε παραπάνω, τχ. 2-3, Φθινόπωρο 1990-Χειμώνας 1991, τχ. 4-5, Άνοιξη-Καλοκαίρι 1991 και τχ. 6-7, Άνοιξη-Καλοκαίρι 1992). Η ύλη τους περιλαμβάνει πρωτότυπα κείμενα, μελέτες, αφιερώματα, μεταφράσεις και άλλα πολλά. Ενδεικτικά κάποια ονόματα: Κώστας Ταχτσής, Νικόλαος Κάλας, Νίκος Καχίτσος, Χρύσα Ρωμανού, Τζέιμς Τζόις, Φερνάντο Πεσόα (τχ.1) - Οδυσσέας Ελύτης, Εκτωρ Κακναβάτος, Φραντς Κάφκα, Ανδρέας Εμπειρικός, Τζόις Μανσούρ, Ιουλίτα Ηλιοπούλου, Γιώργος Ζωγγολόπουλος (τχ.2-3) - αφιέρωμα Έλληνες Υπερρεαλιστές Ποιητές, Αντονέν Αρτό, Ζισέλ Πράσινο, Διονύσιος Σολωμός,

Carlos Drummond de Andrade, που θεωρείται ο μεγαλύτερος Βραζιλιάνος ποιητής του 20ού αιώνα, και τον Πορτογάλο πολυσύνθετο ποιητή Fernando Pessoa, σε μετάφραση Ανδρέα Παγουλάτου. Διεύθυνση των Νάνου Βαλαωρίτη και Ανδρέα Παγουλάτου, εξώφυλλα των Δημήτρης Θ. Αρβανίτη και Marie Wilson. Ανταποκριτές, απ' τις Η.Π.Α. ο Lawrence Ferlinghetti, απ' τη Γαλλία οι Jean-Pierre Faye και Girard Augustin, απ' την Ιταλία ο Bruno Pombili, απ' την Ελβετία ο Dimitris Depountis, απ' τη Δανία ο Θεοφάνης Μελάς και απ' την Αγγλία ο Ν. Αργυρόπουλος. Τακτικοί συνεργάτες οι Ιάσων Δεπούνης, Μιχαήλ Μήτρας, Βίκτωρ Ιβάνοβιτς, Νατάσα Χατζιδάκι, Έλενα Νούσια, Κωστής Τριανταφύλλου, Σωτήρης Λιόντος, Ελισάβετ Αρσενίου, Κώστας Σταθόπουλος, Νίκος Σταμπάκης, Ανδρέας Φλουράκης, Μαρία Ευσταθιάδη, Ζ.Ι. Σιαφλέκας και Γιώργος Μαρής.

Αφιέρωμα στους Ανδρέα Εμπει-

με σπάνιες ηχογραφήσεις απαγγελιών και μελοποιήσεις ποιημάτων. Ανάμεσα σε άλλα, αφιερώματα στον Νίκο Στάγκο, στο 10 Υπερρεαλιστικό Μανιφέστο (1924-1904), στον Octavio Paz και στον σημαντικότερο Έλληνα εικαστικό Δανιήλ.

Αφιέρωμα

Τεύχος 5-6-7, Άνοιξη 2006, μαζί με μία συλλεκτική έκδοση ποιημάτων του μεγάλου γαλλόφωνου ποιητή Ghirasim Luca, με εισαγωγή και μετάφραση του Αντρέα Παγουλάτου και αποσπάσματα από «Το ταξίδι του Λάο-Τσε στην Κωνσταντινούπολη» του Γάλλου ποιητή Girard Augustin με εισαγωγή και μετάφραση των Νάνου Βαλαωρίτη και Ανδρέα Παγουλάτου και πάλι με ένα δίσκο ακτίνας με ηχογραφήσεις απαγγελιών και μελοποιήσεις ποιημάτων. Αφιέρωμα στους James Joyce, Ανδρέα Εμπειρικό, Raymond Roussel, Arthur Cravan και στη Lyn Hejinian

ότατες και εκπληκτικότερες ηχογραφήσεις που αφορούν στην ποίηση. Αφιέρωμα στον Νίκο Εγγονόπουλο, ένα ανέκδοτο ποίημα του Ανδρέα Εμπειρικού, «Είμαστε τα εργοστάσια της ζωής», μαζί με ένα κείμενο που αφορά στο ποίημα του γιου του Λεωνίδα Εμπειρικού, αφιέρωμα στη Λατινική Αμερική μέσα από τους ποιητές και συγγραφείς Vicente Huidobro (Χιλή), Gonzalo Rojas (Χιλή), Virgilio Pinera (Κούβα) και ένα ιδιαίτερο αφιέρωμα στη μεγάλη Πορτογαλίδα ποιήτρια Sophia de Mello Breyner.

Ένα επόμενο τεύχος, που η ύλη του είχε συγκεντρωθεί, δυστυχώς, δεν κυκλοφόρησε εξαιτίας του απροσδόκητου θανάτου του Ανδρέα Παγουλάτου, ο οποίος ήταν και ο κινητήριος μοχλός της έκδοσης. Εντούτοις, αργότερα, δημοσιεύτηκε σε κάποιο τεύχος, του καλού περιοδικού «Μανδραγόρας», ως αφιέρωμα στην «Υλη του τελευταίου τεύχους της "Νέας Συντέλειας"».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γιάννης Ζελιαναίος // gianniszelianaios@yahoo.gr

Aνεξερεύνητοι μουσικοί λειμώνες, τραγουδοποιοί της διπλανής πόρτας με στραγγιγμένες ψυχές και μια κιθάρα που κουβαλάει φαντάσματα και πουλιά της νύχτας. Αξημέρωτοι ήχοι από δύσκολες ώρες, στίχοι που χτυπούν τα κόκκαλα, ερασιτέες που σβήνουν ο ένας μέσα στον άλλο, οι αγαπημένοι σου τραγουδιστές που φεύγουν νωρίς μέσα από μια ζωή μυστική που κανένας δεν φαίνεται να καταλαβαίνει. Πριν από τρία χρόνια και στις 16 του Μάρτη η είδηση του θανάτου του Jason Molina ακούστηκε σε όλους μας σαν ένα ψέμα, σαν ένα τραγικό νέο που αδυνατείς να κωνέψεις όταν φεύγει ένας καλός φίλος για την άλλη πλευρά. Για πάνω από 15 χρόνια ήταν δίπλα μας κάθε χρόνο κι ανελλιπώς με τους δίσκους του είτε ως Songs:Ohia, είτε ως Magnolia Electric Co., είτε με το όνομά του. Από το μακρινό 1996, όταν πρωτοεμφανίστηκε δισκογραφικά, μέχρι το στερνό του μίνι άλμπουμ Autumn Bird Songs του 2012 κατάφερε να δημιουργήσει ένα μικρό αλλά φανατικό κοινό οπαδών, που τον λάτρεψε ως τον μουσικό που στις δύσκολες προσωπικές ώρες ήταν πάντα δίπλα τους.

Όταν θα ξεκινούσε την καριέρα του οι υπεύθυνοι της νεοσύστατης τότε Secretly Canadian -αυτής της σπουδαίας ανεξάρτητης δισκογραφικής εταιρείας- τον ήθελαν διακαώς στον κατάλόγό τους και θα του πρότειναν να γράψει για λογαριασμό τους το δεύτερο single του. Για να επισφραγίσουν αυτή

Παρουσίαση //
Για πάνω από 15 χρόνια ήταν δίπλα μας κάθε χρόνο κι ανελλιπώς με τους δίσκους του είτε ως Songs:Ohia, είτε ως Magnolia Electric Co., είτε με το όνομά του

τη συνεργασία οι υπεύθυνοι της εταιρείας θα ταξιδέψουν οδικώς από την Ιντιάνα ως τη Νέα Υόρκη (μια απόσταση κοντά στα χίλια χιλιόμετρα) μονάχα για να του σφίξουν το χέρι αναγνωρίζοντας την προβλεπόμενη σκοτεινή δημιουργία και παραγωγικότητα που θα ερχόταν. Secretly Canadian και Jason Molina θα συνεργαστούν από εκεί και πέρα για το 90% της δισκογραφικής του πορείας. Μιας πορείας που θα ξεκινήσει με τους Songs:Ohia στα τέλη των nineties και θα ολοκληρωθεί με τα πιο ηλεκτρικά του άλμπουμ και τους Magnolia Electric Co. Με τους πρώτους θα κυκλοφορήσει δύο από τους πιο ανατριχιαστικούς δίσκους που έχουν βγει ποτέ την τελευταία 25ετία. Η δυάδα The Lioness και Ghost Tropic που κυκλοφόρησε μέσα στην ίδια χρονιά (2000) θα περιγράψει το δίπτυχο έρωτα - θανάτου με τον πιο σκληρό μουσικό τρόπο. Ξεγυμνωμένες ηλεκτρακουστικές κιθάρες σάματος να παίζονται κατευθείαν από τη σάρκα, η απώλεια ωσάν ύπαρξη μουσική, η φωνή του Molina απόκοσμη, τρομακτική, μέσα από τις πιο βυθισμένες σκιές. Οι στίχοι ασύμφοροι, το συναισθηματικό σθένος στα άκρα, «το πέρασμα από τη φαντασία στην πίστη όταν σκαρφαλώνεις είκοσι ορόφους και πηδάς από τον ένα κόσμο στον άλλο», που γράφει κι ο ποιητής, το σάουντρακ μιας ανείπωτης κι απύπντης μοναξιάς και οι λέξεις που έχουν γραφτεί για εκείνη και τον έρωτα είναι εδώ. Ο Molina δεν χαρίζεται σε κανέναν, τραβάει το πράγμα μέ-

χρι να μην μπορείς να ακούσεις άλλο, λυγάζει τα πάντα στο απόκοσμο, στα βαθύτερα μύκια της ψυχής που λες πως δεν υπάρχουν. Κάπως έτσι κινούνται τα πράγματα στο μουσικό σύμπαν των Songs:Ohia, καταδικασμένα να πουν για τα πιο σκληρά πράγματα κι όλα αυτά μέχρι να συμβεί ένα live στην Ιταλία, να βαπτιστεί Mi Sei Apparso Come Un Fantasma (Ηρθες σε Εμένα ντυμένη ως Φάντασμα), οι ηλεκτρικές κιθάρες να πάρουν τα πάνω τους και να γεννηθούν οι Magnolia Electric Co.

Μια τραγική άμπωτη

Με τους Magnolia Electric Co. αν και θα συνεχιστεί η ίδια θεματολογία μουσικά, τα πράγματα θα γίνουν πιο ηλεκτρικά και θα θυμίσουν, πολλές φορές, τις μουσικές ρούγες που χάραξε ο Neil Young και ακολούθησαν όλα τα μεταγενέστερα παιδιά του. Οι Magnolia Electric Co. ήταν η φυσική εξέλιξη των Songs:Ohia. Από τους απογυμνωμένους ήχους στα γεμίματα των ήχων, στα ξεσπάσματα της κιθάρας, στη φωνή που ήθελε να τα βγάλει από μέσα της. Ο Jason Molina κινούσε προς την κάθαρση αλλά δίχως κανέναν να γνωρίζει τίποτα για την προσωπική του ζωή, που έμπαινε δυστυχώς σε μια τραγική άμπωτη. Σαν να καβάλησε ένα φάντασμα και να τον πήγε εκεί που εκείνο ήθελε.

Θα ξεκινήσουν τα προβλήματά του με το αλκοόλ αλλά ποτέ δεν θα το βγάλει προς τα έξω. Θα δει τον φίλο του και μπασίστα των Magnolia Electric Co. να πεθαίνει από τις αναθυμιάσεις και

από μια πυρκαγιά που προκλήθηκε στο σπίτι του. Θα γνωρίσει μια σχετική επιτυχία σε ένα πιο ευρύ κοινό όταν θα συνεργαστεί με τον γνωστό παραγωγό Steve Albini, θα εξαφανιστεί από προσώπου γης και κανένας δεν θα γνωρίζει τίποτα για τον αλκοολισμό του. Θα βρεθεί πεσμένος σε έναν δρόμο μοναχά με το άδειο του πορτοφόλι στη μέση του πουθενά, θα μπει για αποτοξίνωση, θα αρχίσει να γράφει και πάλι τραγούδια και με μια ανακοίνωση πολύ προσωπική θα ενημερώσει όλους τους οπαδούς του πως τα πάντα πάνε καλύτερα. Δυστυχώς όμως ο οργανισμός του έχει σαπίσει, τα ζωτικά του όργανα έχουν ρημάξει και πάνω που όλοι περιμέναμε την επιστροφή του εντελώς απότομα θα φύγει για την άλλη πλευρά, αφήνοντας τους πάντες συντετριμμένους.

Ο Jason Molina υπήρξε ένας από τους καλύτερους τραγουδοποιούς της δεκαετίας 1996-2006. Μίλησε μόνο με τα τραγούδια του και ποτέ με τον τρόπο ζωής του. Ένα παιδί της διπλανής πόρτας που στοιχείωσε πολλά δωμάτια με τη μουσική του. Στις 16 Μαρτίου του 2003 ήταν μονάχα 39 χρονών και το «Thank you kindly», που έλεγε μετά από κάθε τραγούδι του πάνω στη σκηνή, ακόμα αντηχεί ευγενικά στη μουσική του γενναϊότητα.

Υ.Γ. Ένα μεγάλο κι ογκοκρημένο αφιέρωμα για τον σπουδαίο αυτόν τραγουδοποιό υπάρχει στο τρίτο τεύχος του κυπριακού περιοδικού για τις τέχνες «Straw Dogs magazine».

www.simerini.com.cy

Αναδίπλωση στα Χρόνια της Μεγάλης Λέρας

Σύντομες Ιστορίες //

Ο Κάπτεν με περιβολή Αρχισιδηρουργού ιερουργεί στον κήπο, ψήνει με γενναιοψυχία, ενώ εμείς κάτω από μια ευωδιαστή λεμονιά και κάτω από της σελήνης το ηδύ μείδιμα συζητάμε για τις αναπάντεχες ανατάσεις της ζωής

Κλέβω μια ολίγη από Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, μες στις προσπάθειές μας να αντιστρέψουμε την προοπτική και ν' ανασάνουμε οξυγόνο αντιδιαστολής, όπως έλεγε ο Νίκος Καρούζος. Μεσ στον κακό χαμό των ημερών, μέσα στη γενικευμένη ασφυξία, ποθούμε διακαώς ν' ανασάνουμε. Και το κάνουμε ποντάροντας τα πάντα στην ποιότητα των καθημερινών στιγμών, το κάνουμε σπίνοντας εγχειρήματα που σκοπούν στην αναδιοργάνωση των εικοσιτετράωρων, το κάνουμε «με καρδιά από φλόγα και μυαλό από πάγο», το κάνουμε «με λογισμό και μ' όνειρο».

Προσερχόμαστε, παρέες-παρέες, στο night-club των συνειρμών, του δίνουμε και καταλαβαίνει με ρεφενέ δείπνα και αυτοσχέδια γλέντια, ξέρουμε μαζί με τον (και νομπελίστα) Samuel Beckett πως «όταν είμαστε μες στα σκατά ως τον λαιμό, δεν μένει παρά να τραγουδήσουμε», και όντως τραγουδάμε. Σε έναν κήπο, φτιαγμένο με στοργή και αγάπη, ο Χρήστος Κατούρας, γνωστός στους εικαστικούς κύκλους ως Capten, έχει ντυθεί Αρχισιδηρουργός-αλήθεια, ποιος θυμάται αυτό το μυθιστόρημα της εφηβείας μας, τον Αρχισιδηρουργό του Zorz Ανέ;- ναι, λοιπόν, ο Κάπτεν με περιβολή Αρχισιδηρουργού ιερουργεί στον κήπο, ψήνει με γενναιοψυχία, ενώ εμείς κάτω από μια ευωδιαστή λεμονιά και κάτω από της σελήνης το ηδύ μείδιμα συζητάμε για τις αναπάντεχες ανατάσεις της ζωής, για την Τέχνη που γίνεται θάμβος και θαύμα, για τον Άρη Ρέτσο και τη Φωτογραφία του Νίκου Παπατάκη, το αρτιότερο φίλμ με θέμα τη μετανάστευση και την άδοξη αγάπη που μπορεί να γίνει κόλαση, για τον αέρα που γίνεται μπεκλιβάνης και για της ζωής τις τεθλασμένες διαδρομές. Η Μαρίλη φωτογραφίζει τον Capten.

Και εμφανίζονται μπουζούκια και ζουρνάδες, εκεί σε ένα στενάκι κάθετο στην Αχαρνών, στην οδό Αγκύρας, σε

Φωτογραφία © Μαρίλη Ζάρκου

ένα σπίτι φτιαγμένο σαν έργο τέχνης από υλικά συλλεγμένα με φροντίδα, εμφανίζεται και ένα θαυμαστό κανονάκι, και πάνουμε να τραγουδάμε Χειμερινούς Κολυμβητές, και Σταύρο Καραμανιώλα, και Βασίλη Τσιτσάνη, και χορωδούμε, «Έχω και πένσα, έχω και πένσα/ Έχω τιμόνι κούρσα και μπροστινό φτερό».

Η Βάγια φέρνει ανεπίληπτα βρασμένο κουνουπίδι, πιάνει μπόρα, ο ήχος της βροχής είναι βάλσαμο, τα χαμόγελα λάμπουν σαν κεράκια σε ζωκλήσι, τα ζευγάρια αγκαλιάζονται, ένα αγλάισμα. Ο κήπος και το σπίτι είναι άλλο ένα Άλαμουτ, ένα άντρο καλοσύνης και γλύκας και γλεντιού, ναι, μπορείς να γλεντάς ακόμα και μέσα στον ζόφο, μπορείς να δεξιώνεσαι τις φίλες και τους φίλους στα Χρόνια της Μεγάλης Λέρας, μπορείς να επιμένεις στο δόσιμο και τη δεκτικότητα και τη δωρεά κι ασ μαίνεται ολόγυρα η κακουργία, κι ασ

οδυνάται η ύπαρξη, όπως έγραφε μια δεκαετία πριν ο Γιάννης Τριάντης.

Και με πιάνει η αρχαία μούρα με τους καταλόγους, η μανία με τις λίστες, η διάθεσή μου για ταξινόμησης και αρχειοθετήσεις. Διανέμεις προτιμήσεις και προσηλώσεις σε τεφτέρια, κατατάσεις και επανεπεξεργάζεσαι τα όσα σ' έκαναν τον άνθρωπο που είσαι, σκέφτεσαι ότι πέντε μεγάλες τομές στον κινηματογράφο σε δελεάζουν να βλέπεις εφτά και οκτώ και δέκα ταινίες τη βδομάδα, ο Πολίτης Κέιν του Όρσον Ουέλλες, το Στάλκερ του Αντρέι Ταρκόφσκι, το In girum imus nocte et consumimur igni του Γκυ Ντεμπόρ, το Satantango του Μπέλα Ταρρ, και ο Γιος του Σαούλ του Λάσλο Νέμες, χωρίς πάντως να λησμονείς να εκφράζεις την ευγνωμοσύνη σου προς τον Τζόνι Κασαβέττ και τον Ζαν-Λυκ Γκοντάρ. Αναθυμάμαι, ενώ ακούω τον Capten να

ψαλμοδεί, τα βιβλία που τον τελευταίο καιρό προκαλούν απανωτές εκρήξεις στο κρανίο μου, το Πόλεμος και πόλεμος του ιλιγγιώδους Ούγγρου Λάσλο Κράσναχορκαί, στην εκπληκτική μετάφραση της Ιωάννας Αβραμίδου, το Βυζάντιο έχει ρεπό του Γαβριήλ Νικολάου Πεντζίκη, την Πόλη στις Φλόγες του Γκαρθ Ρισκ Χάλμπεργκ, που έχει μεταφράσει με μαεστρία ο τενόρος Γιώργος Κυριαζής, και το The Broom of the System του πυραυλοκίνητου Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας, που είχα την τύχη και την τιμή να το μεταφράσω, αφιερώνοντας στον μόχθο αυτό πέντε πλούσιους μήνες απ' τη ζωή μου.

Η Μαρίλη φωτογραφίζει και πάλι τον Capten. Φιλιόμαστε με τους οικοδεσπότες, και αναχωρούμε από τον κήπο και το σπίτι που είναι μια όαση στα Χρόνια της Μεγάλης Λέρας.

10 Μαρτίου 2016

Νύξεις

Η στήλη Νύξεις είναι μια pocket επισημή των ποιητικών καταστάσεων, που όσο απηύχεται ο ζόφος τόσο πιο χρήσιμη και κρίσιμη μού φαίνεται ότι είναι. Ο Καρούζος έλεγε ότι η ποίηση, με την ευρεία έννοια, αποτελεί οξυγόνο αντιδιαστολής. Έχουμε ανάγκη από ένα τέτοιο οξυγόνο.

Με απόηχους από την ποίηση υψίστης ακριβείας του Πάουλ Τσέλαν, με μνήμες και επιμονή στη μνημοσύνη, ο πατήρ Παύλος Καστανάρας (Λάρισα, 1975), συνθέτει το αντι-έπος Μικρό Άγημα (εκδ. Μωβ Σκίουρος). Η έκδοση είναι δίγλωσση (ελληνικά & γερμανικά) και κοσμεύεται με χαρακτηριστικά της Μαρίας Λάγου (Λάρισα, 1978). Η αισιοδοξία και η πίστη είναι παρούσες μες στον χαμό και την απώλεια. Διαβάζω: «Τη μέρα να χαϊδεύουν τον χαμηλό ουρανό/ τις νύχτες χαμένοι γιατί τα άστρα/ γίνανε δάκρυα πολλά». Και: «Χαμένη η λέξη/ από το μυαλό μου βγαίνει/ καθώς το σπίτι μου καμένο αντικρίζω./ Τι να πουν κι οι λέξεις καήκανε κι αυτές». Και: «Θα συμβεί./ Σιγά-σιγά ο τόπος θα απαλλαγεί από τις στάχτες./ Θα συμβεί./ Οι σταυροί θα ορθωθούν στα κοιμητήρια./ Θα συμβεί./ Τα σπίτια με αγάπη θα αναστηλωθούν./ Θα χρειαστεί./ Το μίσος και η οργή/ να συρθούν μακριά με τις βροχές./ Θα χρειαστεί./ Να κοιμηθούν λιγάκι οι ζωντανοί/ σε στρώμα μαλακό./ Θα χρειαστεί./ Τα μολυβένια σύννεφα/ να παραμερίσει η λιακάδα/ που τώρα φοβισμένη όλο χάνεται./ Θα συμβεί όμως!».

Με κάλεσαν στο Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο Βριλησσιών «Νίκος Καζαντζάκης» να μιλήσω με τα παιδιά της Τετάρτης και της Πέμπτης Δημοτικού για την ποίηση. Ύστερα από τρεις ώρες εκεί, κατάλαβα για τα καλά την αλήθεια εκείνης της υπέροχης ρήσης του Τσαρλς Μπουκόβσκι: «Όλοι γεννιόμαστε μεγαλοφυείς και πεθαίνουμε ηλίθιοι!»

Χρωστάμε τη ζωή μας στις Γυναίκες, και η τέχνη μας δεν είναι παρά η αέναη ευγνωμοσύνη μας απέναντί τους (Σωτηρία Μπέλλου, Σούζαν Σόνταγκ, Χάννα Άρεντ, Πάτι Σμιθ, Κυρία Μάνια, Ρόμυ Σνάνιτερ, Πατρίσια Χάισμιθ, Λουίζ Μπουρζουά, Κιμ Γκρόρντον, Ζυράννα Ζατέλη, Μαρία Μήτσουρα, και όλες οι άλλες, οι δικές μας Γυναίκες).

Ήδη αδημονούμε για την έλευση του Don DeLillo στην Αθήνα και στη Στέγη. Κατ' εμέ, ο Don είναι ο πιο ενδιαφέρων συγγραφέας των καιρών μας!

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Πάμπος Κουζάλης «Σχεδόν»

Συνέντευξη //

Αν ζυγίζαμε τα λόγια μας, θα τα βρίσκαμε λιποβαρή. Πάντα λείπει ένα ηχηρό «αγαπώ σε», ένα ψιθυριστό «μου λείπεις», μια διστακτική «συγγνώμη». Αν μετρούσαμε χειραψίες κι αγκαλιές, ματιές και φιλήματα, θα παραδεχόμαστε πως η εξίσωση δεν επαληθεύεται

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: DAVID NASSIM

Είναι χειρονομίες που δεν έγιναν, πράξεις που μείναν ανολοκλήρωτες, λέξεις που δεν ειπώθηκαν. Έναν φωτισμό στην αναβλητικότητα του ανθρώπινου, ανάμεσα στο λίγο του ανθρώπου και στο «λίγο του κόσμου», για να θυμηθούμε και την Κική Δημουλά, ρίχνει ο Πάμπος Κουζάλης με την τελευταία ποιητική κατάθεσή του «Σχεδόν», που... σχεδόν ακούγεται σαν δωρεά ψιθύρου, η οποία καταφέρνει, όμως, με μια λεπτοφυγή αίσθηση της γλώσσας και των πραγμάτων, να πει τα καίρια, καθώς τώρα που «έχουν τραβηχτεί βίαια οι κουρτίνες κι έχει εισβάλει αμείλικτο το φως στα σπίτια μας, φωτίζεται εντονότερα το ανολοκλήρωτο, αποκαλύπτοντας πως είμαστε σχεδόν... άνθρωποι».

«Σχεδόν» τιλοφορείτε το τελευταίο ποιητικό βιβλίο σας από τις εκδόσεις Παράκεντρο. Το κρατάμε στα χέρια μας και... σχεδόν είμαστε καταγοητευμένοι. Πού παραπέμπει, αλήθεια, αυτός ο επιρρηματικός τίτλος; Στο περίπου των ανθρωπίνων πραγμάτων, στο σχεδόν της ποίησης, στο λίγο του ανθρώπου, στο ανολοκλήρωτο και την αμφισημία της ιστορίας ή κάτι άλλο; Αν ζυγίζαμε τα λόγια μας, θα τα βρίσκαμε λιποβαρή. Πάντα λείπει ένα ηχηρό «αγαπώ σε», ένα ψιθυριστό «μου λείπεις», μια διστακτική «συγγνώμη». Αν μετρούσαμε χειραψίες κι αγκαλιές, ματιές και φιλήματα, θα παραδεχόμαστε πως η εξίσωση δεν επαληθεύεται. Θα μου πείτε, έτσι είχα

πάντα τα πράγματα. Ναι, αλλά σήμερα που έχουν τραβηχτεί βίαια οι κουρτίνες κι έχει εισβάλει αμείλικτο το φως στα σπίτια μας, φωτίζεται εντονότερα το ανολοκλήρωτο, αποκαλύπτοντας πως είμαστε σχεδόν... άνθρωποι. Επειδή όμως μ' αρέσει να φοράω τις λέξεις κι απ' την ανάποδη, έχω συνεχώς στραμμένο το βλέμμα στα νέα παιδιά, προσδοκώντας τη στιγμή που η ελπίδα θα μου φωνάξει πως φτάνουμε σχεδόν σ' έναν κόσμο καλύτερο.

Διακονείτε εκ παραλλήλου και ταυτόχρονα τόσο την πανελλήνια κοινή όσο και την κυπριακή διάλεκτο. Θα θέλατε να μιλήσετε γι' αυτήν την αμφίπλευρη γλωσσική εμπειρία σας στις σμιλεύσεις της ποιητικής σας σμίλης;

Όταν με επισκέπτεται η ποίηση, σπεύδω να τη φιλέψω ό,τι έχω στο σπίτι. Τα τραγούδια είναι τις πιο πολλές φορές απ' την Ελλάδα, μα το νερό είναι πάντα του νησιού μας. Ποτέ δεν αισθάνθηκα ότι πρέπει συνειδητά να επιλέξω ανάμεσα στη δημοτική και στη διάλεκτό μας, ούτε κρατάω τα εργαλεία της μιας χώρας από εκείνα της άλλης. Είναι αδύνατο όμως να αντισταθώ σε λέξεις ακριβές, όπως «νεροθικιάβαση» ή «λουλλουπίζω», που ακούω εδώ στη Λεμύθο, όπου κατοικώ. Έτσι τις καταγράφω κι εκείνες περιμένουν υπομονετικά, μέ-

Φωτίζοντας το ανολοκλή

χρι να βρεθεί ο στίχος που θα τις φιλοξενήσει.

Απευθύνετε, για τους σκοπούς παρουσίωσης του βιβλίου, ένα κάλεσμα σε εικαστικούς καλλιτέχνες, να εμπνευστούν και να δημιουργήσουν με βάση τα ποιήματά σας. Είναι μια συνειδητή επιλογή, θεωρώντας ότι ένα έργο τέχνης θα «οφείλε» να προκαλεί τη δημιουργία ενός άλλου έργου τέχνης, ή έγινε για άλλους λόγους;

Είτε το επιδιώκει ο δημιουργός είτε όχι, το μπόλιασμα στο περβόλι των τεχνών είναι συνεχές και πάντα γόνιμο. Έχω γράψει αρκετά ποιήματα, που «οφείλουν» τη γέννησή τους σε άλλα έργα τέχνης. Όταν καλούμε κάποιον να παρουσιάσει το καινούργιο βιβλίο μας, αναμένουμε από αυτόν να καταδυθεί στο έργο, να το γευτεί, να το μυρίσει κι έπειτα να μιλήσει για όσα ανακάλυψε. Ο λόγος γεννά λόγο, που συχνά αυτοεγκλωβίζεται σε αυστηρές και προβλεψίμες φιλολογικές δομές. Αυτό ακριβώς ήθελα να αποφύγω τούτη τη φορά με το νέο βιβλίο. Με γοήτευε η ιδέα, τα ποιήματα να προκαλέσουν έναν διάλογο με άλλες τέχνες. Ωστόσο, δεν θα ζητούσα ποτέ κάτι τέτοιο από δεκαεννέα εικαστικούς καλλιτέχνες, μόνο και μόνο για να ικανοποιήσω μια προσωπική μου ανάγκη. Εδώ και μήνες αναζητούσαμε

www.simerini.com.cy

ρωτο ή σχεδόν άνθρωποι

με τον Κώστα Κακογιάννη στο Παράκεντρο έναν τρόπο να βοηθήσουμε λίγους έστω από τους συνανθρώπους μας, που παλεύουν καθημερινά με μανιασμένα κύματα, μεταφορικά και κυριολεκτικά. Η αρχική διστακτικότητα εξανεμίστηκε πολύ γρήγορα από τον ενθουσιασμό, με τον οποίο αποδέχονταν την πρότασή μας για συνδημιουργία οι καλλιτέχνες που προσεγγίσαμε. Ενώσαμε έτσι όλοι τις δυνάμεις μας, με στόχο όλα τα έσοδα από την πώληση των είκοσι τεσσάρων εικαστικών έργων και του βιβλίου να δοθούν στη Μητρόπολη Λεμεσού και τη μη κυβερνητική οργάνωση «Αγκαλιά» στη Μυτιλήνη.

Ποιοι καλλιτέχνες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά σας;

Οφείλω από καρδιάς ευχαριστίες στους Κωνσταντίνο Άλφα, Σπύρο Αντωνέλλο, Κλίτσα Αντωνίου, Κατερίνα Ατταλίδου, Σπύρο Δημητριάδη, Αγγέλω Ευαγγέλου, Δώρο Ηρακλέους, Κυπριανό Κυπριανού, Γιώργο Κυριακίδη, Νεκλή Κυριάκου, Παναγιώτη Μιχαήλ, Αντώνη Νεοφύτου, Λευτέρη Ολύμπιο, Μιχαήλ Παπαδόπουλο, Μαρία Παπαχαλαράμους, Μαίρη Πλαντ, Λούτσιο Σάββα, Λευτέρη Τάπα και Δέσποινα Φυσέντζου! Και φυσικά στον Άντρο Ευσταθίου, που μας παραχωρεί αφιλοκερδώς την Isnotgallery για μια βδομάδα.

Η ασάφεια των ορίων...

Το έργο και ο δημιουργικός σας κόσμος, ακόμη και στις πιο ατομικές εκφάνσεις του, θα τολμούσε να πει κανείς ότι είναι διάχυτος από την πολύχρονη συνεργασία σας με τον Κώστα Κακογιάννη, με τον οποίο συμπράττετε σε ουκ ολίγα δημιουργικά και τελεσφόρα. Πώς θα μπορούσατε να μιλήσετε γι' αυτήν και τις πολυποίκιλες ζειδωρες αναπτύξεις της;

Όταν επιστρέφω σε έργα που έχουμε από κοινού δημιουργήσει με τον συνθέτη Κώστα Κακογιάννη -ένα τραγούδι, μια ταινία ή μια μουσικο-ποιητική παράσταση, όπως εκείνη που είχαμε πρόσφατα στο Βερολίνο- τις περισσότερες φορές δεν θυμούνται ποιος από τους δυο είχε την αρχική ιδέα. Αν, για παράδειγμα, έγραψα πρώτα εγώ τους στίχους ή ο Κώστας τη μουσική, αν ο τίτλος δόθηκε από εκείνον ή αν μια ιδέα για την ερμηνεία ήταν δική μου. Αυτή η... ασάφεια των ορίων φανερώνει, όχι βέβαια ότι η μνήμη μου είναι... επιλεκτική, αλλά ότι μέσω της πολύχρονης συμπίρρευσής μας έχουμε εφεύρει έναν δικό μας κώδικα επικοινωνίας, που μας οδηγεί κατ' ευθείαν στην ουσία των πραγμάτων. Η κοινή αγωνία για συνεχή ανανέωση και διάνοιξη νέων δρόμων έκφρασης, γερά θεμελιωμένη

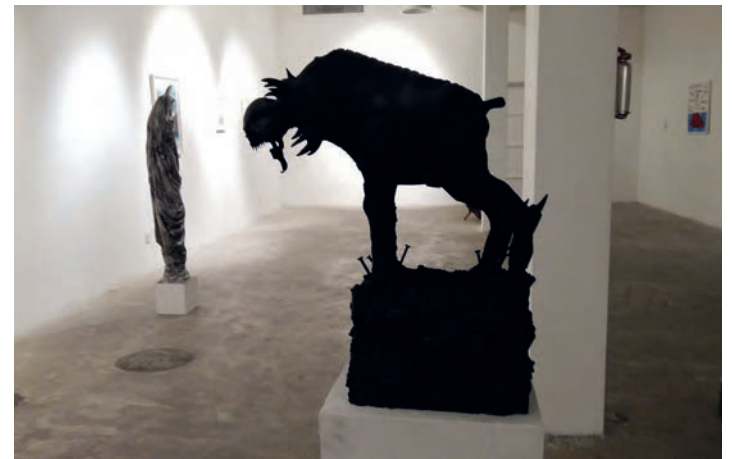
στην αλληλοεκτίμηση και στον αμοιβαίο σεβασμό, δίνει καρπούς που φέρουν το καλλιτεχνικό στίγμα και των δυο μας.

Από τη συγγραφική σας σμίλη εκπορεύεται μια ποίηση εξόχως καθηλώσιμη, ενίοτε, μάλιστα, σαν μια δωρεά ψιθύρου. Αυτός, ενδεχομένως, είναι ένας όρος που εξηγεί γιατί, πέραν της ποίησης και της στιχουργίας, δεν έχετε καταπιαστεί με άλλες λογοτεχνικές φόρμες;

Θαυμάζω την ικανότητα ενός μυθιστοριογράφου να αφηγηθεί μια πολυπρόσωπη και πολύπτυχη ιστορία μεγάλης έκτασης, όπως και τη μαστοριά ενός ποιητή να χτίσει μια πολυσέλιδη ποιητική σύνθεση. Από ένα αμπέλι μπορεί κάποιος άλλος να καταφέρει να φτιάξει ένα πιθάρι κρασί, μα εγώ θα καταφύγω στην απόσταση, που θα μου δώσει μισό λίτρο ζιβανιά... Γράφω πάντα μόνο όσα έχω να πω, κι αυτά συνήθως καταλήγουν σε ολιγόστιχα ποιήματα. Με κουράζει η φλυαρία ως αναγνώστη, όσο με ενοχλεί ως ακροατή η κατάχρηση του βήματος. Ας λέμε λιγότερα κι ας κάνουμε όλοι μαζί πολύ περισσότερα. Ωστόσο, μετά την έκδοση του «σχεδόν», άρχισα να συγκεντρώνω υλικό και ιδέες, που μπορεί να γίνουν προζύμι για διηγήματα. Ελπίζω μόνο να μην προκύψουν «ιστορίες μπονοσά»...

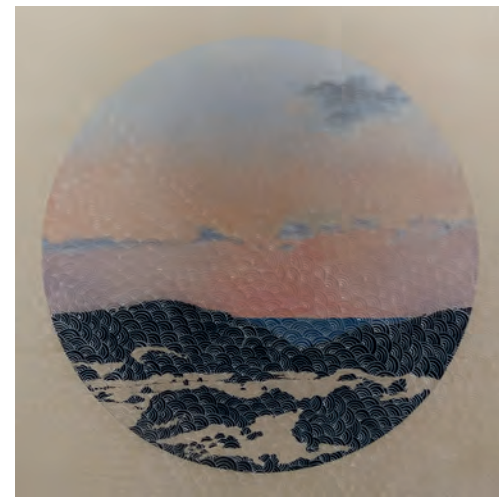
Κλίτσα Αντωνίου

Κωνσταντίνος Άλφα

Μαρία Παπαχαλαράμους

Κατερίνα Ατταλίδου

Όλα τα έργα θα εκτίθενται μέχρι τις 17 Μαρτίου 2016 στην Isnotgallery, στη Λευκωσία.
<https://www.facebook.com/schedon>

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
papadopoulosm@simerini.com

Ο Ανδρέας Παγουλάτος, ένας μοναδικός άνθρωπος των ελληνικών γραμμάτων και του κινηματογράφου, έφυγε αδόκητα πριν από έξι χρόνια, στις 22 Μαρτίου του 2010, αφήνοντας πίσω του αμήχανα πρόσωπα κι έναν σπαραγμό να τρεμίζει τις εμβρόνττες σιωπές.

Μια παρουσία αναντικατάστατη για όσους τον γνώρισαν, τον συναναστήθηκαν, τον διάβασαν, τον άκουσαν.

Όσοι είχαν τη θεόσταλη τύχη να τους τιμήσει με τη φιλία του, έχασαν ένα γενναιόδωρο φίλο, μια συνείδηση της φιλίας, άγρυπνη.

Ποιητής από τους πιο αυθεντικούς, ο Ανδρέας Παγουλάτος ήταν μια σπάνια επιβίωση στις μέρες μας της

καιρούς σημαντικές ποιητικο-καλλιτεχνικές εκδηλώσεις -ανάμεσά τους, η παράσταση ποίησης και πολυμέσων «Συναισθησία», ενώ ήταν, επίσης, ένας από τους σταθερούς συνεργάτες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού στη διοργάνωση της επιτυχημένης εκδήλωσης Φεστιβάλ Εναλλακτικού Κινηματογράφου, εισηγούμενος και προσφέροντας θεωρητική υποστήριξη σε πολλές από τις επιλογές του προγράμματος. Ένας πραγματικός στυλοβάτης.

Άλλες σημαντικές δραστηριότητες του Αντρέα Παγουλάτου ήταν η μετάφραση, κυρίως ποιητών της διεθνούς λογοτεχνικής πρωτοπορίας -ανάμεσά τους ο εκ των θεμελιωτών του βραζιλιάνικου μοντερνισμού, Κάρλος Ντρουμόντ ντε Αντράντε, ο Φερνάντο Πεσόα κ.ά., τους οποίους παρουσίασε, μέσα από υποδειγματικές μεταφράσεις, στο ελληνικό κοινό, καθώς και η έκδοση σημαντικών περιοδικών όπως

αφέρουσα. Από τα μέσα του 19ου αιώνα, με ποιητές όπως ο Σολωμός και ο Κάλβος, αλλά και με μια σειρά από άλλους, λυρικούς, ως επί το πλείστον, ποιητές, που γράφουν σε μια γλώσσα εν πολλοίς αρχαϊζουσα και που παραμένουν ακόμη άγνωστοι, αλλά και με πεζογράφους όπως ο Παπαδιαμάντης, ο Βιζυηνός, ο Μιχαήλ Μητσόκης, βρίσκει η ελληνική γραφή -παρά την απομάκρυνση από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, λόγω της Τουρκοκρατίας, και ένα κλίμα αρχαιολατρίας που κυριαρχεί αυτήν την περίοδο και δρα ανασταλτικά-, έναν αξιοπρόσεκτο δρόμο. Καταφέρνουν, δηλαδή, οι Έλληνες συγγραφείς, παρά τις δυσκολίες, να βρουν, μέσα από τη γραφή και την ατομική τους περιπέτεια, τον τρόπο να φτάσουν σε υψηλά επίπεδα εκφραστικής. Ανατρέχοντας στον εικοστόν αιώνα, θα λέγαμε ότι κυρίως από τα μέσα του αιώνα, η ποίηση κυρίως αλλά και εν μέρει η πεζογραφία δίδουν εξαιρετι-

ρέςεις. Έτσι φτάνουμε σιγά-σιγά, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και με αποκορύφωμα τη δεκαετία του '60, σε μια αντίληψη για τη γραφή, που κυμαίνεται ανάμεσα στην ποίηση και την πεζογραφία. Δεν πρόκειται γι' αυτό που ονομάζουμε ποιητική πρόζα, αλλά για έναν ιδιότυπο, ποιητικό τρόπο γραφής, που συσσωματώνει ένα ποιητικό σώμα λόγου σε μορφικώς πεζά σχήματα. Αυτό το είδος καλλιεργήθηκε στην Ελλάδα με αργούς ρυθμούς, αλλά έφτασε σε πολύ πρωτότυπα αποτελέσματα.

Ο ρόλος των πρωτοποριών

Ποιος είναι ο ρόλος των πρωτοποριών σ' αυτήν την εξέλιξη;

Είναι εξαιρετικά σημαντικός στην εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας, παρόλο που, μέχρι τώρα, είχαμε μια λανθασμένη εντύπωση για την ιστορία των πρωτοποριών στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, θεωρούμε ότι δεν υπήρξε φου-

συνάφεια πάντα με τη μετεξέλιξη του κινήματος στην Ευρώπη. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στα δοκιμαϊκά, με ποιητική υφή, κείμενα του Ελύτη «Ανοιχτά Χαρτιά» που παίζουν έναν εξαιρετικά γόνιμο ρόλο στην προώθηση του υπερρεαλισμού στην Ελλάδα. Για ν' ακολουθήσει η νεότερη υπερρεαλιστική γενιά, με τον Έκτορα Κακναβάτο, τον Νάνο Βαλαωρίτη, τη Μάτση Χατζηλαζάρου και αργότερα τον Γιώργο Λίκο, ενώ πάρα πολλοί άλλοι ποιητές, που δεν είναι ακριφνώς υπερρεαλιστές, επηρεάζονται σημαντικά από το κίνημα, όπως ο Μίλτος Σαχτούρης, που είναι κατ' εξοχήν εκπροσωπητικός ποιητής, ο πρώιμος Δημήτρης Παπαδίτσας και, οπωσδήποτε, ο Ε.Χ. Γονατάς, ένας πεζογράφος με μια ιδιότυπη ποιητικότητα. Δεν πρόκειται βέβαια για μια ομοιογενή ομάδα, που ν' ανταποκρίνεται στην μπρεντονική ορθοδοξία της εποχής. Δημοσιεύουν όμως

μορφής του «καθολικού πνεύματος», με μια ασύνορη γνωσιοθεωρητική σκευή σε όλες τις εκφάνσεις του πολιτισμού -την ποίηση, τη λογοτεχνία, τη φιλοσοφία, τον κινηματογράφο-, αλλά και πρωτοπόρος σε κάθε τι με το οποίο καταπιανόταν.

Υποκινητής ο ίδιος των κορυφώσεων του κινήματος του γλωσσοκεντρισμού στη Γαλλία τη δεκαετία του '70, ήταν ένας από τους κύριους εισηγητές στην Ελλάδα, διοργανώνοντας πληθώρα ποιητικών εκδηλώσεων, με επίκεντρο τη διατομή και τον διάλογο της ποίησης με άλλες μορφές τέχνης.

Από το ευρύ πεδίο των πολύμορφων δραστηριοτήτων του, δεν έλειψε ούτε η Κύπρος, όπου παρουσίασε κατά

την «Συντέλεια», η «Νέα Συντέλεια», το «Χνάρι» και τα «Χνάρια»...

Το «Ηδύφωνο», θέλοντας να τιμήσει τη μνήμη του σπάνιου αυτού πνευματικού ανθρώπου, αναδημοσιεύει σήμερα μια συνέντευξη που έδωσε στην εφημερίδα «Σημερινή» υπό τον τίτλο «Τέσσερεις απαντήσεις για τη λογοτεχνία» ένα χρόνο πριν από τον θάνατό του.

Πόσο συναρπαστική ήταν η περιπέτεια της γραφής, στην Ελλάδα, τον εικοστόν αιώνα;

Νομίζω ότι και στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι η περιπέτεια της γραφής στον εικοστόν αιώνα ήταν εξόχως ενδι-

κά δείγματα γραφής, που μπορούν να σταθούν ισάξια πλάι σ' αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Θα έλεγα ότι υστερούμε πολύ στο μυθιστόρημα, συγκριτικά με τα άλλα είδη, αλλά αυτό εξηγείται από το γεγονός της βραδείας ολοκλήρωσης της ελληνικής αστικής κοινωνίας. Γιατί το μυθιστόρημα, όπως πολύ καλά γνωρίζουμε σήμερα, εμφανίζεται με τη σύσταση της αστικής κοινωνίας, τη στιγμή δηλαδή που η αστική τάξη επιβάλλει την κοινωνική επικυριαρχία της πάνω στις άλλες. Κάτι που στην Ελλάδα δεν έγινε τον 19ο αιώνα, αλλά πολύ αργότερα. Είναι χαρακτηριστικό δε, ότι οι πεζογράφοι της περιόδου αυτής, αποφεύγουν με επιμέλεια να καταπιαστούν με τη μυθιστορηματική γραφή, με κάποιες βέβαια εξαι-

ρήσεις, πράγμα που είναι λάθος. Ο Γιαννόπουλος, ο Θεσσαλονικιός πεζογράφος, στα χρόνια που βρισκόταν στην Ιταλία, δημοσίευσε αρκετά κείμενα φουτουριστικά, ενώ εξέδωσε επίσης αρκετά φουτουριστικά περιοδικά. Ίχνη φουτουρισμού υπάρχουν και στα ποιήματα που δημοσιεύει ο Νικόλας Κάλας στα 1933, τα οποία συγκλίνουν περισσότερο προς τον φουτουρισμό παρά στον υπερρεαλισμό, ρεύμα το οποίο θα υπερισχύσει στη μετέπειτα δουλειά του. Έχουμε επίσης μια υπερρεαλιστική ομάδα φοβερά δραστήρια, με έντονες εσωτερικές διαφοροποιήσεις -Εμπειρικός, Εγγονόπουλος, Ελύτης, κυρίως ο πρώιμος, Γκάτσος- τόσο στη γλώσσα όσο και στην εξέλιξη, σε

εξαιρετικά σημαντικά κείμενα, που σηματοδοτούν μια ιδιαίτερη «αισθητική» εξέλιξη έξω από το πλαίσιο της καθιερωμένης αισθητικής, και έχουν, κατά τη γνώμη μου, διαχρονική αξία. Στα χρόνια του '60 βρισκόμαστε ενώπιον συνταρακτικών γεγονότων παγκοσμίως, όπως ο γαλλικός Μάης του '68, οι εξεγέρσεις στο Μεξικό, στη Γερμανία, την Αμερική, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Τσεχοσλοβακία. Ένα πολιτικοκοινωνικό κίνημα που αναταράσσει τόσο την πολιτική όσο και την πολιτισμική ζωή και έχει τεράστιες συνέπειες. Ίσως να αποτυγχάνει πολιτικά και κοινωνικά, έχει όμως καταλυτικές συνέπειες στο επίπεδο του πολιτισμού, ίχνη των οποίων αναγνωρίζονται με-

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

χρη και σήμερα. Ανάλογες εμβέλεις κινήματα στον χώρο της κουλτούρας θα παρουσιαστούν και στις επόμενες δεκαετίες, με το κίνημα του γλωσσοκεντρισμού στις αρχές και προς τα μέσα της δεκαετίας του '70 στο Παρίσι, όπου είχα την ευκαιρία να συμμετάσχω κι εγώ, όπου ποιητές από διαφορετικές κουλτούρες και με διαφορετικά πολιτισμικά φορτία συναντώνται γύρω από έναν κοινό προβληματισμό για τη λογοτεχνική γλώσσα. Ένα κίνημα, που μέσα σε λίγα χρόνια επρόκειτο να λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Στην Αμερική είναι το κυρίαρχο κίνημα σήμερα, στην Ευρώπη επίσης, στη Βραζιλία, ενώ οι επιρροές του είναι σημαντικές ακόμη και σε χώρες όπως η Ρωσία και η Κίνα. Όπως καταλαβαίνεις, όλ' αυτά συνιστούν μια περιπέτεια εξαιρετικά συναρπαστική, αφού τίποτα δεν είναι ξεκομμένο από τη ζωή και την ιστορία.

φάση του μοντερνισμού- βρίσκονταν πάντα σ' ένα διάλογο με το παρελθόν. Σήμερα βρισκόμαστε σε μια κατάσταση νεομοντέρνα - as μου επιτραπεί ο όρος. Όπου είτε θα επιστρέψουμε σε μια προμοντέρνα κατάσταση, δηλαδή, σε μια οπισθοδρόμηση σε όλα τα μέτωπα της κοινωνίας και της τέχνης, ή θα πρέπει να βρούμε έναν τρόπο να προχωρήσουμε παραπέρα, ξαναπιάνοντας τα εναγώνια ζητήματα του μοντερνισμού και επιχειρώντας να ξεπεράσουμε, ενδεχομένως, τα αδιέξοδα που μας κληροδότησαν οι μοντερνισμοί. Γιατί το μεταμοντέρνο ήταν, κατά τη γνώμη μου, μια έκφραση αυτού του αδιέξοδου και όχι μια έξοδος από την κρίση. Νομίζω ότι αυτό που επιβάλλεται σήμερα να γίνει είναι να ξανασκεφτούμε αυτό που λέμε παράδοση και τη σχέση μας μ' αυτήν. Η οποία είναι κάτι εξαιρετικά σύνθετο, όπου συνυπάρχουν πράγματα ξεπερασμένα και πράγματα ζωντανά.

Νομίζω ότι αυτό που επιβάλλεται σήμερα να γίνει είναι να ξανασκεφτούμε αυτό που λέμε παράδοση και τη σχέση μας μ' αυτήν. Η οποία είναι κάτι εξαιρετικά σύνθετο, όπου συνυπάρχουν πράγματα ξεπερασμένα και πράγματα ζωντανά. Αν αντιλήσουμε από την παράδοση ό,τι έχει αντέξει και δικαιωθεί μέσα στον χρόνο, ίσως θα μπορούσαμε να ανοίξουμε μια νέα προοπτική

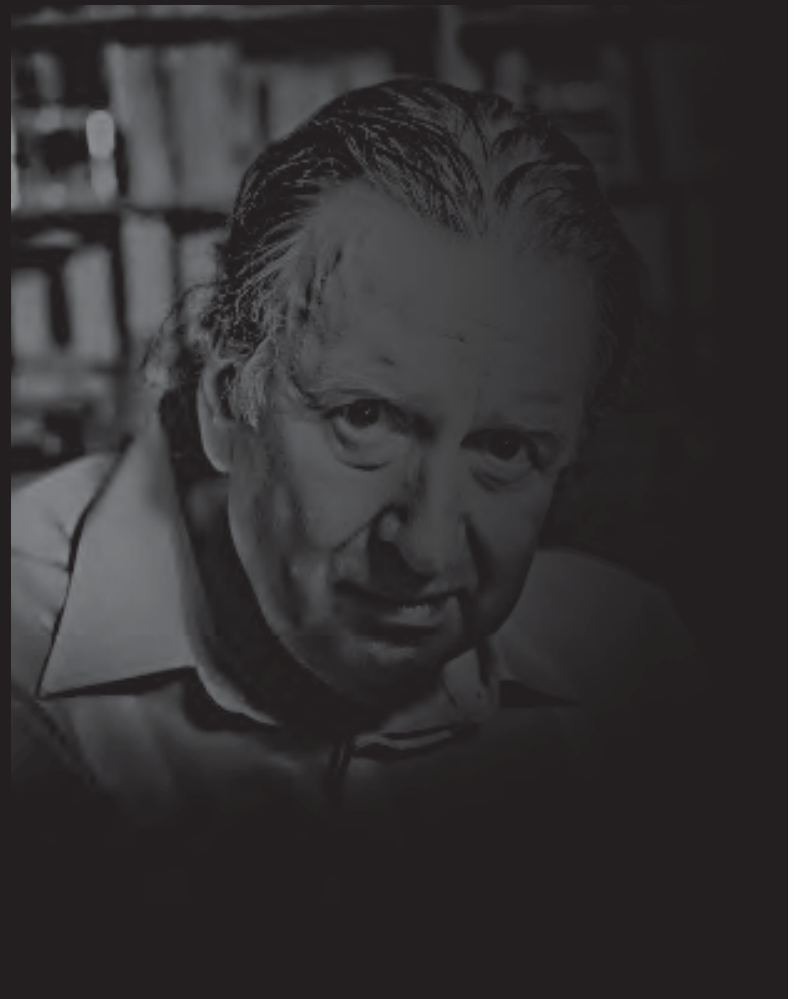
τέχνης δεν απλώνει ρίζες σ' ένα μόνον έδαφος, σ' ένα τοπικό σύμπαν. Εδαφικοποιείται και απεδαφικοποιείται διαρκώς. Πρόκειται για δύο κινήσεις: η μία είναι η εντοπιότητα, η άλλη η διαπολιτισμικότητα. Έχω την εντύπωση ότι το πιο θετικό των τελευταίων χρόνων είναι ότι μπορέσαμε να αποκτήσουμε μια πολύ πιο σαφή εικόνα της ατομικότητας και συνειδητότητας ενός εγώ, του υπερ-εγώ-των δυνάμεων που μας κυριαρχούν και μας ισοπεδώνουν, και που μπορεί να είναι σήμερα οι δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης, και των μέσων αντίστασης σ' αυτές, που είναι η διαπολιτισμικότητα. Πρέπει να συνδιαλεχθούμε ενεργά με τους πολιτισμούς, με πολιτισμούς που μας ελκύουν και μας συναρπάζουν, ανάλογα με την ανάγκη που έχει ο καθένας, κι αυτό είναι ένα καθαρά προσωπικό καλλιτεχνικό θέμα. Πέρα από το κυρίαρχο αμερικανικό πολιτισμικό ιμπεριαλιστικό μοντέλο...

γλώσσας και της βαθύτερης δομής της ποίησης προβαίνουν ολοένα στο επίκεντρο του προβληματισμού. Έχουν περάσει 25 με 30 περίπου χρόνια από την εμφάνιση του γλωσσοκεντρισμού και η αντοχή που παρουσιάζει το κίνημα είναι αξιοσημείωτη. Όπως επίσης οι διαφοροποιήσεις του από χώρα σε χώρα και από ποιητή σε ποιητή. Είναι ένα κίνημα αφηρητικό και ιστορικό συγχρόνως, με την έννοια ότι έχει ήδη δώσει πολλά έργα, ενώ συνεχίζει ν' ανανεώνει και να εμβαθύνει τον προβληματισμό του. Τόσο στον τομέα της λογοτεχνίας, όσο και στους τομείς του κινηματογράφου και της μουσικής (λιγότερο ίσως στη μουσική). Ας σκεφτούμε τις ταινίες του Γκοντάρ, του Ρενέ και ακόμα κάποιες του Αντονιόνι. Πρόκειται, σε σχέση με τον προηγούμενο κινηματογράφο, για καθαρά γλωσσοκεντρικές, με την έννοια ότι έχουν ως επίκεντρο τη

Τέσσερις απαντήσεις για τη λογοτεχνία

Ανδρέας Παγουλάτος (1948-2010)

Αφιέρωμα - Συνέντευξη // Ο ρόλος των πρωτοποριών είναι εξαιρετικά σημαντικός στην εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας, παρόλο που, μέχρι τώρα, είχαμε μια λανθασμένη εντύπωση για την ιστορία των πρωτοποριών στην Ελλάδα

Το δίπολο παράδοση-ανανέωση Σ' αυτήν την περίοδο στην οποία αναφέρεστε, πώς λειτουργεί το δίπολο παράδοση-ανανέωση στην ελληνική λογοτεχνία;
Υπάρχει ένας μύθος που είναι αρκετά διαδεδομένος στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα, κυρίως. Είναι ο μύθος που λέει ότι το καινούργιο αντιστρατεύεται το παραδοσιακό. Αυτό, κατά τη γνώμη μου, δεν ισχύει. Και οι πρωτοπορίες και τα νεο-μοντερνιστικά κινήματα της εποχής -γιατί έχουμε περάσει πια το μεταμοντέρνο, που ήταν απλώς ένα διάλειμμα, καθώς, όπως λέει και ο εισηγητής του όρου Ζαν Φρανσουά Λιοτάρ στα ύστερα γραπτά του, το μεταμοντέρνο δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια

νά. Αν αντιλήσουμε από την παράδοση ό,τι έχει αντέξει και δικαιωθεί μέσα στον χρόνο, ίσως θα μπορούσαμε να ανοίξουμε μια νέα προοπτική. Αν παραδεχόμαστε -as μου επιτραπεί να το πω έτσι- από την παράδοση τα παραδομένα, τότε θα είναι μια κίνηση οπισθοδρόμησης, που θα γεμίσει τον ιστορικό μας ορίζοντα με συμβάσεις του παρελθόντος και αρχαϊσμούς. Είναι δύο κινήσεις που πολλοί τις συγχέουν, γι' αυτό και δεν υπάρχει μια σαφής αντίληψη όσον αφορά τη σχέση με την παράδοση. Ένα παράδειγμα ενεργητικής πρόσληψης της παράδοσης είναι το δημοτικό τραγούδι και το ρεμπέτικο, με τεράστια αντοχή στον χρόνο, καθώς άγγιζαν μεγάλα στρώματα του λαού που έμειναν

στο κοινωνικό περιθώριο, προτού μετεξελιχθούν στο λαϊκό τραγούδι, μέσα στο οποίο βρίθουν ψήγματα μοντερνιστικά και πρωτοποριακά. Προσωπικά, δεν μπορώ ν' αποσυνδέσω την πρωτοποριακή έρευνα και τον πειραματισμό στην ποίηση από την ενασχόληση με αυτά, αφού και τα δύο περιλαμβάνουν στοιχεία τόσο υπερρεαλιστικής όσο και γλωσσοκεντρικής υφής. Υπάρχουν επίσης στους ελληνικούς προκλασικούς μύθους πάμπολλες υπερρεαλιστικές προτυπώσεις, ενώ και η ψυχανάλυση αντλεί από τη μυθολογία και τα μυθικά αρχέτυπα. Ο Ζιλ Ντελέζ με τον Φελίξ Γκουαταρί το συμπυκνώνουν έξοχα με την έννοια του ριζώματος και της απεδαφικοποίησης. Δηλαδή, ένας καλλι-

Η επιρροή του γλωσσοκεντρισμού Μετά απ' όλους αυτούς τους ρηξικέλευθους μετασχηματισμούς που υπέστη η γραφή μέσα στον εικοστόν αιώνα, ποιο νομίζετε ότι είναι σήμερα το διακύβευμα της λογοτεχνίας;
Νομίζω πως μετά τον υπερρεαλισμό, που ήταν ένα παγκόσμιο κίνημα αρκετά δυνατό, που άντεξε και ανανεώθηκε στα τελευταία 40 με 50 χρόνια, σήμερα βρισκόμαστε σε μια φάση όπου συμβαίνει κάτι ανάλογο με τον γλωσσοκεντρισμό. Με τη διαφορά ότι κινούμαστε σ' ένα πεδίο πολύ πιο ελεύθερο και ανοικτό, με δεδομένο έναν γλωσσικό, εθνικό και πολιτισμικό πλουραλισμό, όπου η έρευνα της

γλώσσα την ίδια. Ανάλογα φαινόμενα εμφανίζονται και στον εικαστικό χώρο... Έχω την αίσθηση, λοιπόν, ότι εδώ ακριβώς διακυβεύονται πάρα πολλά πράγματα. Έχουν επιτευχθεί πάρα πολλά σημαντικά έργα που σιγά-σιγά αρχίζουν και αποκτούν τη δημοσιότητά τους. Επιπλέον, πολλά άλλα κινήματα έχουν ενσωματωθεί στον γλωσσοκεντρισμό. Πολλοί, π.χ., από τους οπτικούς ή και τους συγκεκριμένους ποιητές ανήκουν πια στον γλωσσοκεντρισμό. Γιατί και σ' αυτούς υπήρχαν ανάλογες ιδέες και προβληματισμοί. Ιδίως μερικοί μεγάλοι Πορτογάλοι ποιητές, όπως ο Αλόνσο ντε Κάμπος, που γράφει από τα τέλη του '70 γλωσσοκεντρική ποίηση.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αρχαίοι Κύπριοι σιτέμποροι που έγιναν... αθηναϊκή ιστορία!

Ιστορίες αλλιώς // Στην Ακρόπολη διασώζεται ανάθημα σε μορφή ψηφίσματος που ψηφίστηκε από την Εκκλησία του Δήμου το 325 π.Χ.: η Αθηναϊκή Πολιτεία κατέγραφε και διέσωζε τα ψηφίσματα αυτά σε μάρμαρο παρά σε φθαρτό χαρτί, κι οι αρχαιολόγοι έχουν διασώσει εκατοντάδες από αυτά

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Εθνική υπόθεση στην Ελλάδα, αρχαιόθεν, η σιτάρκεια. Και φόβος μόνιμος, στρατηγικός, το αντίστοιχο του σημερινού «food security», η σιτοδεία. Το εμπόριο σίτου ήταν, λοιπόν, στην αρχαία Αθήνα πολύ ζωτικής σημασίας για να αφηθεί εντελώς στην φροντίδα ιδιωτών επιχειρηματιών. Ζούμε όμως στην «μπιτέρα της δημοκρατίας», όπως θα την εννοούσαν κι οι σημερινοί οπαδοί της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Κι η Αθήνα δεν είχε, άλλωστε, ούτε τον διοικητικό μηχανισμό, ούτε την επιθυμία να ελέγχει το εμπόριο των σιτηρών με το αντίστοιχο ενός (κομματοκρατούμενου, σχεδόν αναπόφευκτα) Συμβουλίου Σιτηρών. Μη εμπλεκόμενο, έτσι, στις πραγματικές λειτουργίες του σιτεμπορίου, το κράτος των Αθηνών εφήρμοσε κι εδώ τον τρόπο του «δευτέρου πλου», το επόμενο καλύτερο πράγμα. Ασκούσε έναν προσηκτικό έλεγχο.

Κέντρο του σιτεμπορίου, ελλείψει και τότε εθνικού αερομεταφορέα, το λιμάνι του Πειραιώς. Ο Πειραιάς που, εξαιτίας της τοποθεσίας του -προφανώς δίπλα στην θάλασσα- και του επαρκέστατου λιμενικού του εξοπλισμού, ήταν ένα δραστήριο και πολύβουο εμπορικό κέντρο, όπως το Άμστερνταμ (πείτε το και Άμστελνταμ) κι η Νέα Υόρκη, αλλά και ζωτικό διαμετακομιστικό του σίτου κέντρο. Πολλά εμπορεύματα ερχόντουσαν στο λιμάνι ως τράντζι, για να διακομιστούν σε συμβαλλόμενους και δικαιούχους παρά κάτω. Και το αθηναϊκό κράτος έπρεπε να παίρνει τα αυστηρά του μέτρα και να εφαρμόζει απαράβατους κανονισμούς, ώστε να διασφαλίζει ότι αρκετό για τις ανάγκες της πόλης σιτάρι θα έμενε στο λιμάνι, αντιστεκόμενο στην έλξη υψηλότερων τιμών αλλού. Από τα φορτία σιτηρών που ερχόντουσαν στο λιμάνι μόνο το ένα τρίτο μπορούσε να διαμετακομιστεί αλλού, το υπόλοιπο έπρεπε να παραμείνει για εσωτερική κατανάλωση. Κανένας Αθηναίος ή μέτοικος δεν μπορούσε να εισάγει σιτάρι σε οποιοδήποτε άλλο μέρος παρά μόνο στην Αθήνα.

Με άλλα λόγια, το αθηναϊκό κεφάλαιο μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο επ' ωφελεία της Αθήνας. Κι οι έλεγχοι δεν σταματούσαν με τον μεταφορέα. Όταν έφτανε το φορτίο, κάθε κονδρέμπορος μπορούσε να αγοράσει μονάχα πενήντα μεδίμνους (περίπου 75 bushels), μέτρο που προστάτευε την αγορά από ολιγοπωλιακές επιδρομές, το γνωστό σας «cornering the market». Βεβαίως, υπήρχαν και τότε

οι «ζύπνιοι» έμποροι που είχαν την φιλοδοξία να παραβιάσουν τον νόμο και να αψηφήσουν τον αρχαίο ΣΔΟΕ, αλλά το ρίσκο ήταν μεγάλο, δεν την έβγαζες καθαρή με ποινές Χριστόδουλου Χριστοδούλου.

Όστις σίτον...

Αλλά, μοίρα κακή, όταν ούτε αυτά τα μέτρα έφθναν να αποτρέψουν το φάσμα της σιτοδείας, το κράτος έκανε την αποφασιστική του παρέμβαση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργητικό ρόλο. Διόριζαν μια Επιτροπή Σιτηρών για να αγοράσουν σιτάρι στην ανοικτή αγορά σε οποιαδήποτε τιμή, το οποίο

μετά πωλούσαν στην κανονική, επιδοτημένη δηλαδή, τιμή στους πολίτες. Οι κανίσκοι, φεουδάρχες του σίτου στους σιτοβολώνες της νοτίου Ρωσίας, ή... Ουκρανίας, μάζευαν όμορφα αγαθά κι άλλα έργα τέχνης, δωρεές της Αθηναϊκής Πολιτείας για χαριστικές παροχές σίτου, σε διακρατική βάση, ή για την συνομολόγηση αδειών ελλιμενισμού αθηναϊκών πλοίων, ή προτεραιότητα φορτοεκφόρτωσης ή για την άρση των δασμών και τελών ελλιμενισμού στα πλοία αυτά. Ένας σίγουρος τρόπος για έναν ξένο να κερδίσει δημόσιες τιμές από την Αθήνα, ή οποιαδήποτε άλλη ελληνική πόλη που ζούσε με εισαγόμενο

σιτάρι, ήταν με συμβολή του στο ταμείο σίτου, ή δωρίζοντας σιτάρι στην πόλη, ή πουλώντας στην πόλη σιτάρι σε κανονικές τιμές σε εποχές σιτοδείας.

Στην Ακρόπολη διασώζεται ανάθημα σε μορφή ψηφίσματος που ψηφίστηκε από την Εκκλησία του Δήμου το 325 π.Χ.: η Αθηναϊκή Πολιτεία κατέγραφε και διέσωζε τα ψηφίσματα αυτά σε μάρμαρο παρά σε φθαρτό χαρτί, κι οι αρχαιολόγοι έχουν διασώσει εκατοντάδες από αυτά. Το ψηφίσμα έχει κατατεθεί στην έγκριση της Εκκλησίας του Δήμου από τον Δημοσθένη, υιό του Διοκλέους. Αφορά την απόδοση τιμής από τον Δήμο των Αθηναίων στον Κύ-

πριο Ηρακλείδη, υιό του Χαρικλείδη από την Σαλαμίνα της Κύπρου, που σε εποχή σιτοδείας στην Αθήνα ήταν το πρώτο φορτωμένο σιτάρι πλοίο που επέστρεψε στον Πειραιά για να πωλήσει στην πόλη 3000 μεδίμνους σίτου στην τιμή των πέντε δραχμών τον μεδίμνο, όταν στην αγορά η τιμή είχε ανέβει στις 16 δραχμές ανά μεδίμνο.

Σε άλλη περίπτωση, σιτοδείας πάλι, είχε δωρίσει 3000 δραχμές στο ταμείο σιτηρών της πόλης, ενώ -αναφέρει το ψηφίσμα- από πολλές πλευρές είχε δείξει την καλή του πίστη και αφοσίωση στην πόλη. Γι' αυτόν τον λόγο, αναφέρει το ψηφίσμα, αποφασίστηκε να του απονεμηθεί χρυσούν στέμμα για την καλή του πίστη κι αφοσίωση στο καλό του Δήμου των Αθηναίων, ενώ ο ίδιος και τα παιδιά του αναγορεύονται σε Τιμής Ένεκεν μέλη της Εκκλησίας του Δήμου και Ευεργέτες του Δήμου, τους δίδεται το δικαίωμα γεωκτησίας και ιδιοκτησίας ακινήτων, μέσα στα όρια του νόμου, κι επίσης το δικαίωμα στρατιωτικής θητείας - διαβάσατε καλά: «δικαίωμα», όχι υποχρέωση! Το ίδιο και για το... «δικαίωμα» καταβολής φόρων και φόρου ακινήτου περιουσίας όπως οι υπόλοιποι Αθηναίοι πολίτες! Το κείμενο του ψηφίσματος καταλήγει με την έγκριση δαπάνης 30 δραχμών για την κατασκευή κι ανάθεση στην Ακρόπολη της σχετικής αναθηματικής στήλης.

Το ψηφίσμα περιλαμβάνει και τις ενδιαφέρουσες πληροφορίες ότι το χρυσούν στέμμα θα στοιχίσει 500 δραχμές κι ότι, όταν ο τύραννος της Ηρακλείας στον Εύξεινο Πόντο επεχείρησε να παρεμποδίσει τον απόπλου του πλοίου του Ηρακλείδη, προβαίνοντας σε κατάσχεση των ιστίων του, οι Αθηναίοι έδρασαν αμέσως στέλλοντας αντιπρόσωπό τους, για την οποία αποστολή και ενέκριναν δαπάνη πενήντα δραχμών για τα έξοδά του. Ο Ηρακλείδης φαίνεται, εξ άλλου, ότι δεν ήταν και κάποιος παρακατιανός έμπορος. Τα πλοία συνήθως μετέφεραν φορτία όχι μεγαλύτερα από το αντίστοιχο της αξίας των 7.000 δραχμών και, και πιο συχνά, το μισό τούτου. Και ιδού, Κύπριος έμπορος με φορτία των 15.000 δραχμών, κι ο οποίος για χάριν της πόλεως ήταν διατεθειμένος να αποποιηθεί καθαρό κέρδος 33.000 δραχμών. Δεν είναι να απορεί κανείς που η Αθήνα είναι διατεθειμένη να στείλει αντιπρόσωπο για λόγου του.

Και μια τελευταία, άσχετη θα αντιλέγατε, παρατήρηση: δεν μας διέφυγε ότι το «ιστίον» είναι αναγραμματισμός του «σιτίον»... Όπως και η αναφορική αντωνυμία «όστις» του «σίτος»: όστις σίτον, λοιπόν...

www.simerini.com.cy

Παρουσίαση //

Με αφορμή τη βράβευση του ντοκιμαντέρ «Fuocoammare» στο Βερολίνο, προτείνουμε τέσσερις ταινίες που προσεγγίζουν με διαφορετικό τρόπο (από κωμικό, έως σπαρακτικό) το θέμα της μετανάστευσης

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ
longinospan@gmail.com

Παράδεισος στη Δύση

Το μόνο που λείπει από τον Ηλία είναι το μουστάκι και το μπαστούνι για να μας θυμίσει τον ανεπανάληπτο Σαρλό. Ο ήρωας της ταινίας του Κώστα Γαβρά διαθέτει την ίδια παιδικότητα, ευφυΐα, γοητεία που είχε το Χαμίλι του Τσάρλι Τσάπλιν. Ο σκηνοθέτης του «Z», πολιτικός μετανάστης ο ίδιος, φτιάχνει μια γλυκόπικρη Οδύσσεια γύρω από έναν σύγχρονο μέτοικο φέρνοντας στον νου το τραγούδι του Ζορζ Μουστακί. Με ένα λεπτό σαρκασμό, κριτικάρει τις προκαταλήψεις του δυτικού κόσμου που βολεύεται βάζοντας στους ανθρώπους ταμπέλες ανάλογα με την καταγωγή τους. Στην πρώτη του ταινία επί ελληνικού εδάφους δεν κάνει ακόμα μια ταινία καταγγελίας τύπου «Αμήν», αλλά βρίσκει χώρο για το όνειρο, επηρεασμένος από τον μαγικό ρεαλισμό του Φελίνι. Έτσι, στα 76 του χρόνια ανανεώνει την κινηματογραφική του γλώσσα, κρατώντας χαμηλούς τόνους, σαν τον πρωταγωνιστή Ρικάρντο Σκαρμάτσιο, που δεν λέει πολλές λέξεις, αλλά μιλάει με την εκφραστικότητα του προσώπου του. Είναι μια παγκόσμια γλώσσα, που γνωρίζουν πολύ καλά όσοι έχουν προσφυγοποιηθεί ή έχουν πάρει τον δρόμο της Αγρίας Δύσης με βάρκα την ελπίδα. Η οποία ενίοτε βυθίζεται, κάτω από τα αδιάφορα βλέμματα του χορτασμένου ντόπιου πληθυσμού...

Gran Torino

Ένα απολογητικό, σχεδόν αυτοβιογραφικό φιλμ του Κλιντ Ισγουντ, με ήρωα έναν ρατσιστή γερο-παράξενο, απόμαχο της Κορέας, που αναγκάζεται να αντιμετωπίσει τους προσωπικούς του δαίμονες, στο παρά πέντε της ζωής του. Χαμηλών τόνων, όπως όλες οι σκηνοθετικές δουλειές του Ισγουντ, αλλά με ένα χαρακτήρα bigger-than-life, έναν συνταξιοδοτημένο «Dirty Harry», που μας διδάσκει προς το τέλος τι σημαίνει αληθινή μαγκιά στη ζωή. Οι «κακοί» της διπλανής πόρτας, όπως συμβαίνει συχνά στη μετά-9/11 Αμερική, είναι ξένοι μετανάστες, οι οποίοι θα του ανοίξουν τελικά ένα παράθυρο για να ξεφύγει από τη μιζέρια του. Επί τη ευκαιρία, ο Ισγουντ ξεθάβει από την αφάνεια μια άγνωστη κοινότητα, εκείνη των Χμονγκ, που κατοικούν στο Λάος, στο Βιετνάμ, στην Ταϊλάνδη και σε άλλες

Μετανάστη, αγάπη μου

λες περιοχές της Ασίας και όταν ήρθαν στην Αμερική, βρήκαν όλες τις πόρτες κλειστές. Αναπαριστά σε ύφος ντοκιμαντέρ την οικογενειακή ζεστασιά και τις αξίες τους, που πάνε κόντρα στον μονόκνωτο κόσμο του Γουόλτ Κοβάλσκι, ο οποίος δραπετεύει θαρρείς από το τελευταίο σπαγγέτι-γουέστερν του σινεμά. Αν αναλογιστεί κανείς το κινηματογραφικό παρελθόν του Ισγουντ, ο Κοβάλσκι του δίνει μια μοναδική ευκαιρία για λίγο αυτοσαρκασμό και αναθεώρηση του νόμου του καουμπόι.

Welcome

Ένας απελπισμένος λαθρομετανάστης (τι εύκολα που βάζουμε τις ταμπέλες στις ζωές των ανθρώπων) λιώνει τα πόδια του σε έναν μαραθώνιο δρόμο 4.000 χιλιομέτρων και αποφασίζει να διασχίσει τη Μάχη κολυμπώντας για την αγάπη του. Σε όλη την πορεία του υπάρχουν απαγορευτικές πινακίδες και κλειστές πόρτες, τις οποίες

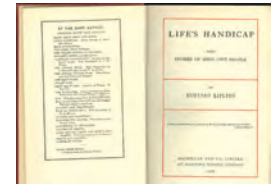
προσπερνά χτυπώντας τα κατάλληλα κουδούνια. Μέντοράς του, ένας πρώην πρωταθλητής της κολύμβησης που βρίσκεται στα πρόθυρα του χωρισμού. Η ταινία είναι η τρίτη που βραβεύτηκε με το βραβείο Lux του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πράγμα ενδεικτικό της πολιτικής και κοινωνικής χροιάς της. Ο Γάλλος Φιλίπ Λιορέ μάζεψε μια ντουζίνα βραβεία σε μεγάλα φεστιβάλ φτιάχνοντας ένα ρεαλιστικό, χαμηλών τόνων και υψηλής συγκίνησης δράμα. Στο εφηβικό πρόσωπο του Φιράτ Αϊβέρντι καθρεφτίζεται η τόλμη και η απελπισία όσων διασχίζουν θάλασσες για ένα φιλί ή -ακόμα χειρότερα- για ένα κομμάτι ψωμί.

Crossing Over

Η ταινία του Γουέιν Κράμερ (που μας είχε δώσει το αξιόλογο «Cooler») βάζει μπόλικο νερό στον μύλο της αυτοκριτικής με φόντο διάφορες ιστορίες μεταναστών. Όσοι θέλουν να ζήσουν το αμερικανικό όνειρο, πρέπει βεβαί-

ως να αποκτήσουν την πολυπόθητη πράσινη κάρτα. Και πώς γίνεται αυτό; Λαδώνοντας, κάνοντας σεξ με τον υπεύθυνο του τμήματος, δίνοντας ψεύτικα έγγραφα, κάνοντας την... πάπια (στην περίπτωση μας τον ραββίνο). Στο πρόσωπο του Χάρισον Φορντ σκηματίζεται το αιώνιο δίλημμα: Το έννομο καθήκον ή η ανθρωπιά; Η αδυναμία του να συμβιβάσει τα δύο, στον ρόλο του κυνηγού λαθρομεταναστών, αποτυπώνει τη χρεοκοπία του συστήματος. Ο Κράμερ, με υλικό μια δικιά του ταινία μικρού μήκους που είχε γυρίσει το '96, επεκτείνει την κριτική του και σε άλλα πεδία: Στην ψύχωση με την τρομοκρατία που προκαλεί τον σπαρακτικό χωρισμό μιας οικογένειας. Στη συντηρητική ιρανική κοινωνία, που οδηγεί εδώ στην αδελφοκτονία. Η ερμηνεία του Κλιφ Κέρτις στον ρόλο του Χαμίντ, καθώς γίνεται σιωπηλός μάρτυρας ενός εγκλήματος, συγκλονίζει, ενώ ο Ρέι Λιάτα είναι επαρκώς αντιπαθής ως διεφθαρμένος λειτουργός μετανάστευσης.

ART AERI LTD**Ράντγιαντ Κίπλινγκ**

Ο Τζόζεφ Ράντγιαντ Κίπλινγκ γεννήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 1865 στη Βομβάη της βρετανικής Ινδίας και πέθανε στις 18 Ιανουαρίου 1936. Ήταν Βρετανός διηγηματογράφος, ποιητής και μυθιστοριογράφος, κυρίως γνωστός για τις παιδικές του ιστορίες και τις ιστορίες και τα ποιήματα για τους Βρετανούς στρατιώτες στην Ινδία. Είναι ιδιαίτερα γνωστός για τα έργα όπως «Το βιβλίο της ζούγκλας» (1894) και «Κιμ» (1901), διηγήματα όπως «Ο άνθρωπος που θα γινόταν βασιλιάς» (1888) και ποιήματα όπως το «Av...» (1910). Θεωρείται σημαντικός πρωτοπόρος στην τέχνη του διηγήματος. Τα δε παιδικά του βιβλία είναι κλασικά έργα της παιδικής λογοτεχνίας. Το 1907, ο Κίπλινγκ τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας και έγινε ο πρώτος αγγλόφωνος συγγραφέας που κέρδισε το βραβείο αυτό αλλά και ο νεαρότερος αποδέκτης του. Η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα βρήκε τον Κίπλινγκ στο αποκορύφωμα της δημοτικότητάς του. Ο Κίπλινγκ άρχισε να συλλέγει υλικό για άλλο ένα κλασικό παιδικό βιβλίο, τις «Απλές ιστορίες μόνον», που εκδόθηκε το 1902, ένα χρόνο μετά την έκδοσή του «Κιμ». Επίσης, έγραψε δύο διηγήματα επιστημονικής φαντασίας, το «With the Night Mail» (1905) και το «As Easy As A.B.C.» (1912). Ο Κίπλινγκ εξέδωσε επίσης δύο συλλογές ποιημάτων και διηγημάτων: «Ο Πακ από τον λόφο Πουκ» (1906) και «Ανταμοιβές και νεράιδες» (1910). Η τελευταία περιείχε το ποίημα «Av...». Το 1995, σε μία δημοσκόπηση του BBC, ψηφίστηκε ως το αγαπημένο ποίημα του Ηνωμένου Βασιλείου. Πριν από τον θάνατό του, ένα περιοδικό είχε ανακοινώσει εσφαλμένα τον θάνατο του Κίπλινγκ και ο συγγραφέας έγραψε στο περιοδικό: «Μόλις διάβασα ότι είμαι νεκρός. Μην ξεχάσετε να με διαγράψετε από τη λίστα των συνδρομητών». Ανάμεσα στους ανθρώπους που σέκωσαν το φέρετρό του Κίπλινγκ ήταν ο ξάδελφός του και πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, Στάνλεϊ Μπάλντουιν. Ο Κίπλινγκ αποθερώθηκε και οι στάχτες του θάφτηκαν στη Γωνιά των Ποιτών στο Αββαείο του Ουέστμινστερ, δίπλα από τον τάφο του Καρόλου Ντίκενς. Ο Κίπλινγκ θεωρείται από τους κορυφαίους στιλίστες της αγγλικής γλώσσας. Τα ποιήματά του είναι αριστοτεχνικός συνδυασμός λέξεων και ρυθμών, γεμάτα μελωδικούς τόνους και πατριωτικές δονήσεις. Η ποίησή του διαπνέεται από πνεύμα αγγλοσαξωνικού μυστικισμού, που υπαγορεύει θετική ενέργεια προς επικράτηση των Βρετανών ως εκλεκτού λαού του Θεού.

Για περισσότερες πληροφορίες
αποταθείτε στο www.artaeri.com.
Μακάριον 71, Λ/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αντζελα Μπρούσκου Ο χώρος είναι ένα συνεχές ερέθισμα

Συνέντευξη // Το «Η» συνομιλεί με την Ελληνίδα σκηνοθέτιδα, με αφορμή την παραγωγή «Γλυκό πουλί της νιότης» του Τενεσί Ουίλιαμς, στον ΘΟΚ

ΜΑΡΙΑ ΜΗΝΑ
minam@simerini.com

Στην Κεντρική Σκηνή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου μπορεί το θεατρόφιλο κοινό να παρακολουθήσει το «Γλυκό πουλί της νιότης», του Τενεσί Ουίλιαμς, σε μετάφραση Έφης Γιαννοπούλου και διασκευή/ σκηνοθεσία Αντζελας Μπρούσκου. Το έργο, από τα γνωστότερα και πιο αριστουργηματικά του Αμερικανού συγγραφέα, γνώρισε τεράστια επιτυχία, τόσο στο θεατρικό σανίδι όσο και στο σελιλόιντ (ποιος δεν ανακαλεί το δίδυμο Geraldine Page και Paul Newman του 1962) και εξακολουθεί, πενήντα πέντε και κάτι χρόνια μετά τη συγγραφή του, να συγκινεί. Το «Ηδύφωνο» συνομίλησε με την Ελληνίδα σκηνοθέτιδα για τα συστατικά της διαχρονίας του έργου, που για πρώτη φορά ανεβαίνει στον ΘΟΚ, και για την κλονισμένη ψυχικά υγεία είτε ενός δημιουργού είτε ενός πλασματικού χαρακτήρα που, όπως λέει η ίδια, «συχνά είναι σαν μια θυσία στον βωμό μιας κοινωνίας που δεν δέχεται τη διαφορετικότητα».

Καταπιάνεστε με τη σκηνοθεσία απαιτητικών έργων, από συγγραφείς με πολυτάραχη, παιδεμένη ζωή, όπως η Σάρα Κέιν ή η Μαργαρίτα Καραπάνου, και τώρα επανέρχεστε στον Τενεσί Ουίλιαμς με το «Γλυκό πουλί της νιότης». Υπάρχει κάποια δυσκολία σε τέτοια έργα, που σε συνάρτηση με τα βιώματα του δημιουργού τους, σας γοητεύει;
Συνήθως η ζωή των δημιουργών είναι συνυφασμένη με το έργο τους. Μία κλονισμένη ψυχικά υγεία συχνά είναι σαν μια θυσία στον βωμό μιας κοινωνίας που δεν δέχεται τη διαφορετικότητα. Αν μπορεί ο συγγραφέας να το αφηγηθεί με τους όρους της τέχνης, εμπειρεί μια συγκλονιστική αλήθεια που μας αφορά όλους. Νομίζω τότε παύει να είναι μια αυτοβιογραφία.
Οι δύο κύριοι πρωταγωνιστές του έργου κατατρύχονται από τους προσωπικούς τους δαίμονες, το

αναπόφευκτο πέρασμα της νιότης, τη συνθηκολόγηση με το παρελθόν. Θα συμφωνούσατε ότι αυτές οι απώλειες είναι που πρωτίστως συγκροτούν τη διαχρονία του έργου του Αμερικανού δραματουργού;
Ναι. Όμως αυτές οι απώλειες είναι συνδεδεμένες με το αμερικανικό όνειρο και με ό,τι αυτό εκπροσωπεί. Ο Τσανς Γουέιν και η Αλεξάντρα ντε Λάγκο είναι προϊόντα μιας Αμερικής που υποσχεται να σου δώσει τα πάντα. Όπως τις ευκαιρίες να εκτοξευτείς από την ανωνυμία και τη φτώχεια στην κορυφή του πλούτου και της δόξας. Συναντάμε τα δύο πρόσωπα όταν βιώνουν την απόλυτη παρακμή, καθώς δεν πληρούν πια τις προϋποθέσεις για να ανταποκριθούν στην πραγματικότητα της βιομηχανίας θεάματος.
Μιλήστε μας για την εμπειρία της σκηνοθεσίας στην Κύπρο.
Έχω μια πολύ θετική εμπειρία με όλη τη συνεργασία. Θα μου χρειαζόταν λίγο περισσότερος χρόνος. Όμως ηθοποιοί και τεχνικοί στο τέλος πραγματικά τα

έδωσαν όλα.
Μετά την εφαρμογή του προγράμματος Play, παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μία ώθηση στην κυπριακή θεατρική γραφή. Αυτή η παραγωγή θα σας ενδιέφερε ως σκηνοθέτιδα;
Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Μ' ενδιαφέρουν τα καλά έργα ανεξαρτήτως καταγωγής.
Ο αστικός χώρος στον οποίο ζείτε και κινείστε, με τις προκατεστημένες σκηνογραφίες του και τις λανθάνουσες σκηνοθεσίες του, μπορεί να λειτουργήσει σαν σκηνικό για εσάς;
Φυσικά ο χώρος είναι ένα συνεχές ερέθισμα. Αν μπορείς να απομονώσεις την πραγματικότητα ως λεπτομέρεια, αυτή μεταμορφώνεται μπροστά σου σαν ένας πίνακας με τη δική του ζωή και με νέες πληροφορίες.
Ποια η σχέση σας με τον αρχαίο τραγικό λόγο; Αισθάνεστε, ενδεχομένως, μια πιο δραστική οικειότητα;

Έχω ασχοληθεί αρκετά με την τραγωδία σε πεδίο έρευνας, με παραστάσεις κλειστού χώρου αλλά και στην Επίδαυρο. Είναι ένα είδος με τους δικούς του κανόνες, που κάθε φορά πρέπει να προσδιορίζομαστε μαζί του σε σχέση με την κοινωνία μας και την εποχή μας. Ο λόγος δρα δυναμικά στον δημόσιο χώρο, όπου διακυβεύεται η σχέση του ανθρώπου με τις πράξεις του. Οι εσωτερικές συγκρούσεις της κοινωνίας με ό,τι θεωρεί δίκαιο και δικαιοσύνη. Σήμερα απαιτείται από εμάς να ανακαλύψουμε τι σημαίνει τραγικό.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μετάφραση: Έφης Γιαννοπούλου
Διασκευή/Σκηνοθεσία: Αντζελα Μπρούσκου
Σκηνικά: Αντζελα Μπρούσκου, Κωνσταντίνος Κουννής
Κοστούμια: Αντζελα Μπρούσκου
Μουσική/Μουσική Διδασκαλία: Nalyssa Green
Σχεδιασμός Φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς

Ακουστικός Σχεδιασμός: Στράτος Σταμάτης
Ερμηνεύουν: Πέτρος Γιωρκάτζης, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Βασιλική Διαλυνά, Δημήτρης Κωνσταντίνιδης, Φίλιππος Κωνσταντίνος, Ντίνος Λύρας, Ιωάννα Σιαφκάλη, Στέλα Φυρογένη, Νιόβη Χαλαράμπους, Γιώργος Χριστοδούλου, Άννα Σκορδή, Δημήτρης Δημητρίου, Σωτήρης Σωτηρίου, Kenneth Nnebe

Παραστάσεις

Λευκωσία
Θέατρο ΘΟΚ
Κεντρική Σκηνή Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης κάθε Παρασκευή & Σάββατο, 8.30 μ.μ. και Κυριακή, 6.00 μ.μ.
Λεμεσός
Θέατρο Ριάλτο
Τετάρτη 18 & Πέμπτη 19 Μαΐου, 8.30 μ.μ.
Λάρνακα
Δημοτικό Θέατρο
Παρασκευή 20 Μαΐου, 8.30 μ.μ.

Δεν επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα κάτω των 12 ετών

Οι παραστάσεις στις 23 Απριλίου και 6 Μαΐου στη Λευκωσία και στις 18 Μαΐου στη Λεμεσό θα είναι με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους.

Σημεία προώλησης

Λευκωσία
Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 (Τρίτη-Κυριακή 10.00 π.μ.-1.30 μ.μ., 4.00 μ.μ.-6.00 μ.μ.)
Λεμεσός
Ταμείο Θεάτρου Ριάλτο, τηλ. 77777745 (Δευτέρα-Παρασκευή 10.00 π.μ.-1.00 μ.μ., 5.00 μ.μ.-7.00 μ.μ. και Σάββατο 10.00 π.μ.-1.00 μ.μ.) και ηλεκτρονικά στη σελίδα www.rialto.com.cy
Λάρνακα
Ταμείο Δημοτικού Θεάτρου, τηλ. 24665795 (Δευτέρα-Παρασκευή 10.00 π.μ.-1.00 μ.μ., 4.00 μ.μ.-6.00 μ.μ. και Σάββατο 10.00 π.μ.-1.00 μ.μ.)

Τιμές εισιτηρίων

€12
€6 (άνεργοι, συνταξιούχοι με την επίδειξη του αντίστοιχου αποδεικτικού εγγράφου και άτομα κάτω των 25 ετών με την επίδειξη πολιτικής ταυτότητας)

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασιές // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Έτσι ξαφνικά

Ελλάδα Σοφοκλέους

Το καινούργιο μυθιστόρημα της Ελλάδας Σοφοκλέους δεν προέκυψε «έτσι ξαφνικά», σύμφωνα με τον ομώνυμο τίτλο του, παρά ως ακόμη ένας σταθμός στην ανεκτική συγγραφική της πορεία, που συναρτιμεί εδώ και τρεις δεκαετίες βιβλία κατ' εσχόλη ταξιδιογραφικής αφήγησης και μυθιστορηματικής ταξιδιογραφίας. Μια επί πλέον προσθήκη εκφραστικής λογοτεχνικής αποτύπωσης με τα σύνεργα της λυρικής μυθολογίας και της διεισδυτικής ψυχογράφησης χαρακτήρων, που εμπνέονται και πάλι από τις βιωματικές μνήμες της πλούσιας ταξιδιωτικής της συγκομιδής. Σ' αυτήν την ανάγκη της συνέχειας ενσαρκώνει τη δική της ενδιαφέρουσα φωνή ή όπως ο Κούντερα ερμηνεύει τα κίνητρα του συγγραφικού εγχειρήματος στο μυθιστορηματικό του έργο Το βιβλίο του γέλιου και της λήθης: «ο καθένας υποφέρει από τον φόβο ότι θα χαθεί χωρίς να ακουστεί, περνώντας απαρατήρητος μέσα από το αδιάφορο σύμπαν, και γι' αυτό θέλει έγκαιρα να μεταμορφωθεί μόνος του σε σύμπαν λέξεων».

Ωστόσο, η ανθρωπίνως κατανοητή αυτή μεταμόρφωση της ιδιοτελούς διαδύσεως μετασχηματίζει το προσωπικό λεκτικό σύμπαν σε διαπροσωπική μέθεξη συνοδοιπορίας αναγνώστη-συγγραφέως και ακριβολογικώς στην περίπτωση της Σοφοκλέους, η οποία μας ταξιδεύει τόσο στις εξωτικές μυθολογικές της περιπλανήσεις όσο και στις εσωτερικές περιδιαβάσεις του ψυχικού κόσμου των ηρώων της. Κι ενώ, διαβάζοντας απνευστί τις 150 σελίδες του μυθιστορηματικού αυτού ταξιδιωτικού θα 'θελες να «μη βιάζεις το ταξίδι διόλου», μεγεθύνεις εικόνες υποβλητικές και ζωηρές εντυπώσεις κινηματογραφικού θεάματος, αλλά και προεκτείνεις ενσυναίσθητες συγκινήσεις και εναγώνιες σκέψεις μέσα από συναρπαστικά επεισόδια και ασθματικά στιγμιότυπα. Είναι γιατί η περιπέτεια της ζωής σου, για να επανέλθουμε στον Κούντερα, πάσχει από την απουσία περιπέτειας και που η συγγραφέας επιτυγχάνει να εσωτερικοποιήσει, κομίζοντας «τα νησιά, τις θάλασσες, τις σειρήνες που μας δελεάζουν, την Ιθάκη που μας καλεί πίσω κοντά της». Το μυθιστόρημα στη γραμμικότητα της ενιαίας αφηγηματικής του πλοκής θα μπορούσε να επιμεριστεί σε δύο ανισομερείς ενότητες: στις πρώτες πενήντα σελίδες η τριτοπρόσωπη εξιστόρηση γύρω από τις σχέσεις της συγκρουσιακής ρήξης και της ερωτικής συνάντησης των προσώπων στήνει με τα χρώματα της κυπριακής εντοπιότητας το σκηνικό της αφόρμησης για την περιπετειώδη ταξιδιωτική ιστορία, που εκτείνεται με γοργούς ρυθμούς απρόβλεπτων σκηνικών εναλλαγών στις υπόλοιπες εκατό σελίδες. Και στα δύο μέρη της νοερής διαχωριστής γραμμής

εστιάζει τον προβολέα της χαρακτηριστικής της ανατομίας στον έντονο ψυχισμό της πρωταγωνίστριας της, αισθητοποιώντας το ψυχολογικό δράμα της καταπιεσμένης γυναίκας από το οικογενειακό περιβάλλον της κλειστής κυπριακής κοινωνίας ή τα ήθη και το μεταπολεμικό κλίμα της υπανάπτυκτης ασιατικής κουλτούρας των περασμένων δεκαετιών. Η προδομένη, εντούτοις, Νιόβη από τον αυταρχικό εγωπαθή της σύζυγο, κατά παραλλαγή, θα λέγαμε, των Οβιδιακών «Μεταμορφώσεων», μεταμορφώνεται σε βράχο όχι θρηνούσας, αλλά δυναμικής πλέον γυναίκας, που καθορίζει τις ελεύθερες επιλογές της αυτοσυνειδησίας, της γυναικειάς της υπόστασης και της επαγγελματικής δημοσιογραφικής της καταξίωσης. «Έτσι ξαφνικά» και αναπάντεχα ερωτεύεται τον Ιάσονα, για ν' αναζητήσουν μαζί το χρυσόμαλλο δέρας της παντοτινής ευτυχίας. Έπρεπε, εξάλλου, να βρεθεί στο μεταπολεμικό Βιετνάμ, για να γράψει «το πιο δυνατό, το πιο συγκλονιστικό ρεπορτάζ στην καριέρα της», αλλά και ν' αφυπνίσει έναν κόσμο απαθούς ευδαιμονισμού με εικόνες άκρατης δυστυχίας. Η άφιξη όμως στη χώρα των ειδυλλιακών τοπίων, της τροπικής φύσης και της φαντασμαγορικής ομορφιάς, από τις πρώτες μέρες αποδεικνύεται όχι χωρίς συμπληγάδες. Η απαγωγή της από έναν ψυχοπαθή Βιετναμέζο, θύμα τραυματικών εμπειριών του πολέμου, σηματοδοτεί την απαρχή των δεινών της, αλλά και την εξοικείωση με την απίστευτη ανθρώπινη τραγωδία. «Έτσι ξαφνικά» και απροσδόκητα ζει από κοντά στα χωριά του Ανόι και πέρα από τα φώτα της Χο τσι μιν την εξαθλίωση και την πείνα, την πορνεία, το έγκλημα και την καταπίεση γυναικών, που για ν' αποφύγουν οικογενειακά ταμπού και την κοινωνική κατακραυγή, εγκαταλείπουν στα ορφανοτροφεία τα νόθα παιδιά τους, που είχαν αποκτήσει με Αμερικανούς. Σ' ένα τέτοιο κλίμα ακραίων δοκιμασιών, δολοπλοκίας και ανασφάλειας κορυφώνεται το τραγικό τέλος της Νιόβης, μακριά από τον αγαπημένο της, που θα σημάει την παραίτησή του από τη ζωή. Το μυθιστόρημα της Ελλάδας Σοφοκλέους είναι ένας ύμνος στην απελευθερωμένη γυναίκα του αιώνιου ερωτικού ταξιδιού, που αντιστρατεύεται τον πόλεμο του θανάτου.

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Γυναικεία αρχέτυπα του αρχαιοελληνικού κόσμου

chrysothemisch1@gmail.com

Ορισμένες γυναικείες μορφές υπερβαίνουν τόσο τις αφηγηματικές παραλλαγές του αρχαιοελληνικού μύθου στις πιο επινοητικές του συλλήψεις όσο και τις σελίδες της λογοτεχνικής του αποτύπωσης, μνημιώνοντας αρχαιολογικά ορόσημα αναφοράς για τη γυναίκα και τις διαιώνιες ιδέες που ενσαρκώνει: το ιδεατό κάλλος και τον έρωτα, τη συζυγική πίστη και τη θυσιαστική προσφορά, τη χειραφέτηση από ανδροκρατούμενα στερεότυπα και το αγωνιστικό ήθος της αντιεξουσιαστικής ή αντισυμβατικής επαναστατικότητας, την αυταπάρνηση και την αδαπάνητη αγάπη, αλλά και τη σοφία της γνώσης και της δημιουργικής εφευρετικότητας. Είναι όλα εκείνα τα εμβληματικά μυθολογικά πρόσωπα της Ομηρικής γυναικειάς γενεαλογίας και της τραγικής μούσας, όσα, πάνω από τα ανθρώπινα μέτρα και πέρα από τις κρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής τους αντικατοπτρίζουν οικονομολογικούς συμβολισμούς, θετικά ή αρνητικά πρότυπα είτε αμφιλεγόμενα σημεία ερμηνευτικής πρόσληψης.

Η ωραία Ελένη, κατ' αρχήν, από τον Όμηρο έως τον Αισχύλο και τον Ευριπίδη, τον Πλάτωνα, τον Γκαίτε και τον Σεφέρη είναι η αιώνια γυναίκα του ακατανίκητου ερωτικού πάθους, αιτία πολέμου και αλληπάλληλων αρπαγών, αλλά και το ασύλληπτο απατηλό είδωλο της τέλει θεϊκής ομορφιάς, που εξιλεώνει μοιχείες μέχρι και τις μεγαλύτερες συμφορές. Για τα βασανιστήρια που τους προκάλεσε τόσο καιρό, δεν πρέπει να οργίζονται οι Τρώες και οι καλλίκνημοι Αχαιοί, συμβουλεύει ο Πρίαμος, διότι «αινώς αθανάτησι θεές εις ώπα έοικεν» [με τις αθάνατες θεές τρομερά μοιάζει στην όψη] (Γ, 156-158). «Γιατί, η Ομορφιά δεν είναι παρά η αρ-

χή του Τρομερού, που μόλις μπορούμε να υποφέρουμε και τη θαυμάζουμε μόνο, γιατί δεν στέργει να μας καταστρέψει», καθώς αποφαινεται ο Ρίλκε στην πρώτη από τις «Ελεγείες του Ντουίνο». Και, όμως, η «ελέναυς, έλανδρος, ελέπτολις», των «πλοίων, ανδρών, πόλεων καταστροφή», όπως «πρεπόντως» την αποκαλεί ο Αισχύλος, δεν παύει να προκαλεί τον ανά τους αιώνες θαυμασμό «...σα θρόισμα μες στη γαλήνη της απανεμιάς, ωσάν της χαρμολύπης την αβρή πλημμονή, ωσάν τον απαλό των ομματιών το βέλος, σαν άνθος έρωτος που σε πλαντάζει» (Αγαμέμνων, 738-742).

Σε αντιστροφή του ανδρικού ερωτικού πόθου προς τη γυναίκα ο Ευριπίδης έχει αναδείξει «το μαινόμενον κακόν» και το «ήδιστον αλγεινόν» της Φαίδρας, της οποίας ο «αιρετικός» άκρατος έρωτας προς τον Ιππόλυτο θα τον οδηγήσει στον θάνατο, όπως και στη δική της αυτοκαταστροφή. Είναι η ίδια οξύμωρη σύζευξη έρωτα-θανάτου, που συντηρεί με τις διαφορετικές εκφάνσεις της πλοκής και της κορύφωσής της, από τον Σοφοκλή έως τον Σαίξπηρ, τον Σολωμό και τον Ντ' Αβούντιο. Στην Ευριπίδεια Άλκηστη, εντούτοις, η υπερκόσμια διάσταση του έρωτα και της συζυγικής αγάπης νικά τον φυσικό νόμο του θανάτου.

Το πνελόπειο ίνδαλμα

Στον αντίποδα της ερωτομανούς μοιχαλίδας δεσπόζει το ίνδαλμα της πιστής, καρτερικής και αφοσιωμένης στη συζυγική εστία Πηνελόπης, αλλά και υποταγμένης στη μοίρα και στα θέσμινα του πατριαρχικού της περιγύρου. Αυτή, που παραμένοντας στην απομόνωση του γυναικωνίτη και τη συνωμοσία της σιωπής της, εκθειάζεται τρεις αιώνες μετά από τον Περικλή, εφόσον «τ' όνομά της θ' ακουστεί όσο γίνεται πιο λίγο

ανάμεσα στους άντρες είτε για καλό είτε για κακό», συνηγορώντας τον οιοινεί δικό της «Επιτάφιο».

Από τα βάθη όμως της ελληνικής μυθολογίας ορθώνουν το αθλητικό ανάστημα οι ατίθασες Αμαζόνες του κυνηγιού και του πολέμου, που στις αρχαιολογικές μορφές της Αταλάντης και της Ιππολύτης ξεπερνούν την αντρική δύναμη, μέχρι να δαμαστούν από συναθλητές και ημιθέους. Στη χορεία των ανατρεπτικών ηρωίδων η Μήδεια, που, αν και βάρβαρη παιδοκτόνος, δεν εκδικείται μόνο τον άπιστο Ιάσονα, αλλά και υπονομεύει την αυταρχική και υπερευγεννητική αντρική κοινωνία. Στην ομώνυμη τραγωδία ο «από σκηνής φιλόσοφος» διά του χορού παραπέμπει στην Ασπασία, επισημαίνοντας πως «πολλές φορές οι γυναίκες εξέτασαν σπουδαία ζητήματα και ερεύνησαν τα γύρω τους προβλήματα και φιλοσόφησαν» και «πως έστω και αν μια μόνο γυναίκα έχει φιλοσοφημένη αντίληψη και σκέψη, αυτό είναι σπουδαίο και δίνει τιμή στο γυναικείο φύλο» (1081-1089). Την τιμή, που ενσαρκώνει η ηρωίδα των κλασικών χρόνων Αντιγόνη και που ο Σοφοκλής την ανυψώνει σε πανανθρώπινο σύμβολο σεβασμού απέναντι στους άγραφους ιερούς νόμους και ενάντια στην άτεγκτη κοσμική εξουσία του Κρέοντα. Πέρα από την επιτέλεση του χρέους προς τον νεκρό αδελφό, η γυναικεία της υπόσταση και η ανθρωπιστική της συνείδηση ζωντανεύουν από τον τάφο της καταδικής της τον αποφθεγματικό της λόγο, προδρομικό στην πεμπουσία της χριστιανικής αγάπης: «Ούτοι συνέχθην αλλά συμφιλείν έφυν [«γεννήθηκαν όχι για να μισώ αλλά για ν' αγαπώ»]. Ωστόσο, ποια αρχαιολογική θεότης αντιστοιχεί σήμερα στη γυναίκα της εργασίας και της καινοτομίας δραστηριότητας; Δεν είναι άλλη, ασφαλώς, από την εργάνα Αθηνά.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Σιμόν ντε Μποβουάρ, Το δεύτερο φύλο

Απόσπασμα της εβδομάδας // Ενώ ο άντρας γερνάει ομαλά και αδιάλειπτα, η γυναίκα απογυμνώνεται βίαια από τη θηλυκότητά της // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Το βιβλίο της Γαλλίδας συγγραφέως και φιλοσόφου, γραμμένο το 1949, αποτελεί μέχρι τις μέρες μας σημείο-καμπή στην ιστορία της φεμινιστικής φιλοσοφίας.

Το Δεύτερο φύλο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο σε μετάφραση Τζένης Κωνσταντίνου

Η ιστορία της γυναίκας -επειδή εγκλωβίζεται ακόμη από τις λειτουργίες της ως θηλυκό- εξαρτάται πολύ περισσότερο απ' ό,τι η ιστορία του άντρα από τη φυσιολογική της μοίρα· και η καμπύλη που η μοίρα αυτή διαγράφει παρουσιάζει περισσότερα σκαμπανεβασμάτα και ασυνέχειες απ' ό,τι η καμπύλη που διαγράφει η μοίρα του άντρα. Κάθε περίοδος της ζωής της γυναίκας είναι περίοδος στασιμότητας και μονοτονίας, αλλά το πέρασμα από το ένα στάδιο στο άλλο γίνεται με επικίνδυνα απότομο τρόπο· την ήβη, τη σεξουαλική μύηση, την εμμηνοπαύση. Ενώ ο άντρας γερνάει ομαλά και αδιάλειπτα, η γυναίκα απογυμνώνεται βίαια από τη θηλυκότητά της· είναι ακόμη νέα όταν χάνει τα ερωτικά της θέλγητρα και τη γονιμότητα απ' όπου αντλούσε, στα μάτια της κοινωνίας και τα δικά της, τη δικαίωση της ύπαρξής της και τις πιθανότητές της να ευτυχήσει: της απομένει να ζήσει, στερημένη από κάθε μέλλον, τη μισή περίπου από την ενήλικη ζωή της.

«Η επικίνδυνη ηλικία» χαρακτηρίζεται από ορισμένες οργανικές διαταραχές, αλλά ό,τι τις καθιστά σημαντικές είναι η συμβολική αξία που τις περιβάλλει. Η κρίση γίνεται λιγότερο έντονα αισθητή από τις γυναίκες που δεν είχαν

ουσιαστικά επενδύσει στη θηλυκότητά τους· εκείνες που εργάζονται σκληρά· σπíti ή έξω· δέχονται με ανακούφιση την εξαφάνιση της μηνιαίας δουλειάς· η αγρότισσα, η γυναίκα του εργάτη, οι οποίες απειλούνται διαρκώς από μια καινούργια εγκυμοσύνη, νιώθουν ευτυχείς όταν επιτέλους ο κίνδυνος αυτός έχει αποφευχθεί. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, όπως και πολλές άλλες, οι αδιαθεσίες της γυναίκας δεν προέρχονται τόσο από το ίδιο το σώμα όσο από την αγωνιώδη συνειδητοποίησή τους. Το νηικό δράμα ξεσπάει συνήθως πριν από την εκδήλωση των φυσιολογικών φαινομένων, και δεν ολοκληρώνεται παρά πολύ μετά την εξαφάνισή τους.

Η γυναίκα βασανίζεται από τη φρίκη των γηραιών πολύ πριν από τον οριστικό ακρωτηριασμό. Ο ώριμος άντρας ασχολείται με υποθέσεις πιο σοβαρές από τις ερωτικές· τα φλογερά ερωτικά του πάθη δεν είναι τόσο έντονα όσο στη νιότη του· και από τη στιγμή που κανείς δεν έχει την απαίτηση να διαθέτει τις παθητικές ιδιότητες του αντικειμένου, η αλλοίωση του προσώπου και του κορμού δεν μειώνει τις δυνατότητές του να γοητεύει. Αντίθετα, η γυναίκα φτάνει στην πλήρη ερωτική της άνθηση σε ηλικία τριάντα πέντε ετών περίπου, όταν έχει πλέον ξεπεράσει όλες τις αναστολές της, τότε οι επιθυμίες της γίνονται

πιο έντονες και νιώθει την επιτακτική ανάγκη να τις ικανοποιήσει. Έχει επενδύσει πολύ περισσότερο από τον άντρα στις σεξουαλικές της αξίες· για να κρατήσει τον σύζυγό της, να εξασφαλίσει την αντρική προστασία, στα περισσότερα επαγγέλματα που ασκεί πρέπει απαραίτητα να αρέσει· η άσκηση της επιρροής της στον κόσμο δεν της επιτρέπει παρά με τη μεσολάβηση του άντρα. Τι θα απογίνει όταν δεν θα του ασκεί πια επιρροή; Να τι αναρωτιέται με ανησυχία, ενώ παρακολουθεί ανήμπορη τη φθορά αυτού του σάρκινου αντικειμένου με το οποίο συγγέει τον εαυτό της· αγωνίζεται, αλλά το βάψιμο των μαλλιών, οι απολεπίσεις, οι αισθητικές παρεμβάσεις δεν θα καταφέρουν τίποτα περισσότερο εξόν να παρατείνουν την αγωνιώδη νεότητά της. Μπορεί τουλάχιστον να καταφύγει στην πονηριά του καθρέφτη. Όταν όμως αρχίζει μοιραία και μη αναστρέψιμη διαδικασία η οποία θα καταστρέψει μέσα της όλο το οικοδόμημα που χτίστηκε στη διάρκεια της ήβης της, νιώθει ότι αναπόφευκτα την αγγίζει ο θάνατος.

Θα μπορούσε να πιστέψει κανείς ότι η γυναίκα που βιώνει τη χειρότερη σύγχυση είναι εκείνη που έχει νιώσει εντονότερα τη μέθη της ομορφιάς και της νιότης της, αλλά όχι. Η γυναίκα με ναρκισσοειδείς τάσεις νοιάζεται υπερβολικά για το άτομό της ώστε να μην έχει

προβλέψει την αναπόφευκτη φθορά και να μην έχει πάρει τα μέτρα της· θα υποφέρει βέβαια από τον ακρωτηριασμό της, αλλά τουλάχιστον δεν θα αιφνιδιαστεί και θα προσαρμοστεί πολύ γρήγορα στη νέα της κατάσταση. Η γυναίκα που είχε ξεχαστεί, είχε αφιερωθεί, είχε θυσιαστεί θα αναστατωθεί πολύ περισσότερο από την απότομη αποκάλυψη. «Μια ζωή είχα να ζήσω» και να ποια είναι η μοίρα μου, να πώς κατάντησα!». Προς μεγάλη έκπληξη των γύρω της, αποδιωγμένη από τα καταφύγιά της, απομακρυσμένη από τα σχέδιά της, βρίσκεται ξαφνικά χωρίς καμιά βοήθεια, αντιμέτωπη με τον ίδιο της τον εαυτό. Μόλις ξεπεράσει αυτό το όριο πάνω στο οποίο σκόναψε απροειδοποίητα, μένει με την εντύπωση ότι το μόνο που θα έχει στο εξής να κάνει είναι να επιβιώσει αυτής της αλλαγής· το κορμί της δεν θα υπόσχεται τίποτα· τα όνειρα και οι επιθυμίες που δεν πραγματοποιήσε δεν θα πραγματοποιηθούν ποτέ· και η καινούργια αυτή προοπτική την κάνει να στραφεί στο παρελθόν· έχει έρθει η ώρα να τραβήξει μια γραμμή και να κάνει τους υπολογισμούς της· να κάνει τον απολογισμό της. Και νιώθει φρίκη, διαπιστώνονται πόσο στενά ήταν τα όρια που της είχε επιβάλει η ζωή. (από το κεφάλαιο «Από την ωριμότητα στα γηραιά», σελ. 801-803)